

Πώς γιά:ρεναν στη Θράκη : Π. Γ. Κ. 35 οκτ 1938

γ'

Βάζνε ρουχο της πατιμένης στο άστρο και ξαστρίζεται η τὸ ἀφίνε
στη βρύσ' πάνω στη πέτρα πὸν τρέχει τὸ νερό. 229-231

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ τὸ φορεὶ βρεμμένο καὶ γιανίσει.

Καστανιές

119. Για νὰ μὴ πατιοῦνται.

Γιὰ νὰ μὴ πατιοῦνται, νύχτα στὴ βρύση δὲ πήγαιναν, θὲ νὰ λα-
λήσ' τ' ἀρνίθ' κ' ὕστερα. Τὰ ζῶα δὲν τὰ ταίιζαν τὴ νύχτα, τὴν αὐγὴ νὰ
λαλήσ' τ' ἀρνίθ' νὰ δγιοῦνε καὶ τὴν Ἀλετριπόδα 1) κ' ὕστερα, ὥρολόγια
τότε δὲν εἶχανε κ' ἐβλεπαν τὰ σημάδια τ' οὐρανοῦ. Τὴ νύχτα δὲν ἄφιναν
ἀνοικτὸ παράθυρο, ὅταν τύχαινε κακιὰ ὥρα φύσας κακὸς ἀγέρας καὶ
πάθαιναν.

120. Για τὸ πάτημα τῆς λεχούσας.

Κεῖν' πὸν κάνει τὴ γητεῖα θὰ σηκώθῃ νὰ πάγῃ μεσάνυχτα. Πίσ' της
δὲ πρέπ' νὰ γυρίσ' νὰ δγῇ, σκύλος νὰ μὴ γανγίσ', στὴν κάμαρα πὸν θὰ
πάγῃ κ' ἔχνε τὴν λάμπα ἀναμμέν' θὰ τὴν σβύσ' νὰ γίν' σκοτίδα.

Ἡ ἄρρωστη θὰ εἶναι κατὰ ἡλίου γυρισμένη καὶ θὰ ἔχ' κατ' ἀπ' τὸ
μαξιλάρι τῆς μαυρομάνικο μαχαῖρι.

Ἡ γιάτραινα θὰ τὸ βάλ' στῆς λεχούσας τὸν ὀφθαλμό, νὰ τὸν ἀκου-
μπά τὸ μανίκι κ' ἡ μύτ' ἐπάγῳ, θὰ ξαπλωθῇ πάνω της καὶ θὰ πεῖ
τρεῖς φορὲς :

Καλὴ σπέρα σου κακό,

ὦς πὸν νάλθ' ἡ μέρα νὰ μὴ σὲ βοῇ.

Ἀγιά Μαρίνα ἀνέβαινε ἀπὸ τὸ Γεροσέλιο 2)

τὸ καλαμάρι τῆς κρατεῖ καὶ τὴ γητεῖα τῆς λέγει

Ἄ Γιώργη μ', δύσηνε, δύσηνε καὶ τρίσηνε,

δέσε καὶ χαλίνωσε τὴ Γίλλου 3) καὶ τὸ Μιαρὸν

τὸ κακὸ τὸ πονηρὸ, καταπόδι τὸ Κλωθὸν

καὶ τὴ νύχτα περπατεῖ καὶ τὰ τζάτζαλα 4) φορεῖ.

Νὰ πάγῃ σαράντα ὀργιές πίσω μακρὰ

ἐκεῖ πὸν ψήν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί

1) Ζυγός.—2) Ἱεροσόλυμα.—3) Δαιμόνιο φθονερὸ καὶ παιδοκινόνο.

4) Ροῦχα παληά, κουρέλια.

κι' ὁ ἄνεμος τὴν πῆττα.
 Νὰ σχισθῇ ἡ γῆς σαράντα δογίς
 νὰ πάρῃ τὸ κακὸ μέσα.

Καὶ γιατρεύεται.

Αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ: Δευτέρα βράδ' Τρίτ' ξημέρωμα, Τετάρτη βράδ'
 Πέμπτ' ξημέρωμα, Παρασκευὴ βράδ' Σαββάτο ξημέρωμα.

Τὸ κακὸ σκάν' κ' ἡ πατημένη γίνεται καλὰ. Ἀνάθεμα στὴ κα-
 κιά ὥρα.

Ἡ λεχοῦσα πατιέται σὰ τὴν δγῇ ἀλλ' ἀσαράντιστη λεχοῦσα, σὰ διο-
 θοῦνε πρέπει ν' ἀλλάζνε βελόνι καὶ νὰ ποῦνε:

Καὶ σὺ προκομμέν' καὶ γὼ προκομμέν'.

Ἄν δὲν ἀλλάζνε βελόνι καὶ μελετήσ' ἡ μιὰ καὶ πεῖ:

Γὼ προκομμέν' καὶ σὺ ἀνυπρόκοπη,
 τότες πατιέται ἡ ἄλλη καὶ ζοιρῶζει καὶ τῆς ἄλλης τὸ παιδί.

Μέσα στὴν κάμαρα τῆς λεχοῦσας δὲν ἔβαζαν ξεστὸ ψωμί καὶ σαράν-
 τα μέρες σὰ βασίλευε ὁ ἥλιος δὲν ἔβγαζαν τίποτε ἀπ' τὸ σπίτι.

Δὲν ἄφιναν μονάχη τὴ λεχοῦσα μέσα στὴν κάμαρα, ἂν τὴν ἄφιναν
 τότε ἔβαζαν πάνω στὴ λεχοῦσα τὴ σκουπα καὶ μελετοῦσαν:

Ὅπως ἡ σκουπα φυλάγει τὸ σπίτι
 νὰ φυλάξ' καὶ τὴ λεχοῦσα.

Ἡ ἄφιναν τὴ μασχιά καὶ μελετοῦσαν:

Ὅπως ἡ μασχιά φυλάγει τὸ σπίτι καὶ δὲ βγαίν' ὄξω
 νὰ φυλάξ' καὶ τὴ λεχοῦσα.

Ἐμπεγαν στὸ προσκέφαλό τς 3 καρφίτσες, τὰ κεφάλια τοὺς ἀπόξω
 κ' ἔβαζαν κάτ' ἀπ' τὸ προσκεφάλι ἓνα περόνι καὶ τότε δὲν κόντιζε ¹⁾ κανέ-
 να ξωτερικό ²⁾).

Ὡς στὶς ὀχτὼ μέρες ὅταν πήγαιναν στὴ λεχοῦσα, πρῶτα πήγαιναν
 νὰ καθήσας σ' ἄλλη κάμαρα, γιὰ θὰ πήγαιναν στὸ ἀποχωρητήριο γιὰ νὰ
 μείν' ἐκεῖ τὸ κακὸ, κ' ὕστερα νὰ ἔμπαιναν στὴς λεχοῦσας τὴν κάμαρα.
 Αὐτὸ γίνονταν κι' ὡς στὶς σαράντα ἅμα βασίλευε ὁ ἥλιος.

Ὅταν ἡ λεχοῦσα ἦτανε ἀσαράντιγη ³⁾, σαράντα μέρες ὅταν βράδυναζε
 ἄφιναν τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἀκράνοιχτη καὶ τὸ θυμιατὸ κ' εἰς μὲρος κ'
 ἔκαιε τὸ θυμιάμα. Σὰν εἴρχονταν ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ, ἡ πόρτα δὲ ματά-
 νοιγε ὅλ' τὴ νύχτα καὶ τὸ θυμιατὸ ἔμνισκε ὡς τὸ προυνό.

Ἄν τὴ νύχτα ἄνοιγε ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τύχαινε ¹⁾ κακιά ὥρα

1) Δὲν πλησίαζε.— 2) Ὁ ὄξω 'πὸ δῶ.— 3) Ἀσαράντιστη.

καὶ αὐτὸς ποὺ μπῆκε μέσα δὲν ἄφσε τίποτε ἔξω ἀπ' τὴ πόρτα, μπαστοῦνι,
 φόρεμα, μαντήλι, γιὰ ἄλλο τίποτε ἀπὸ πᾶν' του, τότε, Παναγία νὰ φυλά-
 γῃ, τὸ καταπόδι τ' ἔμπαινε τὸ κακὸ πρᾶμα καὶ πατιούντανε ἡ λεχοῦσα
 καὶ τὸ μωρό

Σὰν γύριζε καμιά ἀπ' τὸ λείψανο καὶ πῆγινε ἴσια στὴ λεχοῦσα.

Σὰν πέρασε λείψανο ἔξω 'πὸ τὸ σπίτι κ' ἀνατρίχιασε κι' ἔτρεχε κακιά
 ὥρα πατιούντανε.

Σὰν ἦτανε τὴ νύχτα ἡ λεχοῦσα πλαγιασμένη στὴ στρωμνὴ καὶ πῆ-
 γαινε τὸ φεγγάρι πάνω της, τὴν πατοῦσε καὶ φεγγαριάζουνταν, καθὼς
 τὸ μωρὸ καὶ τὴν ἄροωστη σὰν τοὺς ἔβλεπε τὸ φεγγάρι.

φανερὰ

κι' ὁ ἄνεμος τὴν πῆττα.
 Νὰ σχισθῇ ἡ γῆς σαράντα ὀργιές
 νὰ πάρῃ τὸ κακὸ μέσα.

Καὶ γιάτρεύεται.

Αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ: Δευτέρα βράδ' Τρίτ' ξημέρωμα, Τετάρτη βράδ'
 Πέμπτ' ξημέρωμα, Παρασκευὴ βράδ' Σαββάτο ξημέρωμα.

Τὸ κακὸ σκάν' κ' ἡ πατημένη γίνεται καλὰ. Ἀνάθεμα στὴ κα-
 κιά ὥρα.

Ἡ λεχοῦσα πατιέται σὰ τὴν δγῇ ἀλλ' ἀσαράντιστη λεχοῦσα, σὰ διο-
 θοῦνε πρέπει ν' ἀλλάζνε βελόνι καὶ νὰ ποῦνε:

Καὶ σὺ προκομμέν' καὶ γὼ προκομμέν'.

Ἄν δὲν ἀλλάζνε βελόνι καὶ μελετήσ' ἡ μιὰ καὶ πεῖ:

Γὼ προκομμέν' καὶ σὺ ἀνυπρόκοπη,

τότες πατιέται ἡ ἄλλη καὶ ζοιγιάζει καὶ τῆς ἄλλης τὸ παῖδι.

Μέσα στὴν κάμαρα τῆς λεχοῦσας δὲν ἔβαζαν ξεστὰ ψωμί καὶ σαράν-
 τα μέρες σὰ βασίλευε ὁ ἥλιος δὲν ἔβγαζαν τίποτε ἀπ' τὸ σπίτι.

Δὲν ἄφιναν μονάχη τὴ λεχοῦσα μέσα στὴν κάμαρα, ἂν τὴν ἄφιναν
 τότε ἔβαζαν πάνω στὴ λεχοῦσα τὴ σκότυπα καὶ μελετοῦσαν:

Ὅπως ἡ σκούπα φυλάγει τὸ σπίτι

νὰ φυλάξ' καὶ τὴ λεχοῦσα.

Ἡ ἄφιναν τὴ μασχιά καὶ μελετοῦσαν:

Ὅπως ἡ μασχιά φυλάγει τὸ σπίτι καὶ δὲ βγαίν' ὄξω

νὰ φυλάξ' καὶ τὴ λεχοῦσα.

Ἐμπνηγαν στὸ προσκέφαλό τς 3 καρφίτσες, τὰ κεφάλια τους ἀπόξω
 κ' ἔβαζαν κάτ' ἀπ' τὸ προσκέφαλι ἓνα περόνι καὶ τότε δὲν κόντιζε ¹⁾ κανέ-
 να ξωτερικό ²⁾).

Ὡς στίς ὀχτὼ μέρες ὅταν πήγαιναν στὴ λεχοῦσα, πρῶτα πήγαιναν
 νὰ καθήσανε σ' ἄλλη κάμαρα, γιὰ θὰ πήγαιναν στὸ ἀποχωρητήριο γιὰ νὰ
 μείν' ἐκεῖ τὸ κακὸ, κ' ὕστερα νὰ ἔμπαιναν στῆς λεχοῦσας τὴν κάμαρα.
 Αὐτὸ γίνονταν κι' ὥς στίς σαράντα ἅμα βασίλευε ὁ ἥλιος.

Ὅταν ἡ λεχοῦσα ἦταν ἀσαράντιγῃ ³⁾, σαράντα μέρες ὅταν βράδναζε
 ἄφιναν τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἀκράνοιχτη καὶ τὸ θυμιατὸ 'κεῖ μπρὸς κ'
 ἔκαιε τὸ θυμιάμα. Σὰν εἰρχονταν ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ, ἡ πόρτα δὲ ματά-
 νοιγε ὅλ' τὴ νύχτα καὶ τὸ θυμιατὸ ἔμνισκε ὥς τὸ προυνό.

Ἄν τὴ νύχτα ἄνοιγε ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τύχαινε κακιὰ ὥρα

1) Δὲν πλησίαζε.— 2) Ὁ ὄξω 'πὸ δῶ.— 3) Ἀσαράντιστη.

καὶ αὐτὸς ποὺ μῆτε μέσα δὲν ἄφσε τίποτε ὄξω ἀπ' τὴ πόρτα, μαστοῦνι,
 φόρεμα, μαντήλι, γιὰ ἄλλο τίποτε ἀπὸ πᾶν' του, τότε, Παναγία νὰ φυλά-
 γῃ, τὸ καταπόδι τ' ἔμπαινε τὸ κακὸ πρᾶμα καὶ πατιούντανε ἡ λεχοῦσα
 καὶ τὸ μωρὸ

Σὰν γύριζε καμιὰ ἀπ' τὸ λείψανο καὶ πῆγινε ἴσια στὴ λεχοῦσα.

Σὰν πέρασε λείψανο ὄξω 'πὸ τὸ σπίτι καὶ ἀνατρίχιασε κι' ἔτυχε κακιὰ
 ὥρα πατιούντανε.

Σὰν ἦταν τὴ νύχτα ἡ λεχοῦσα πλαγιασμένη στὴ στρωμνὴ καὶ πῆ-
 γαινε τὸ φεγγάρι πάνω της, τὴν πατοῦσε καὶ φεγγαριάζονταν, καθὼς
 τὸ μωρὸ καὶ τὴν ἄρρωστη σὰν τοὺς ἔβλεπε τὸ φεγγάρι.

Πώς γιάτρευαν στη Θράκη. Ποι γιάτρευαν 35 στη Θράκη

116. Η παλαιά

Βάζνε ροῦχο τῆς πατημένης στὸ ἄστρο καὶ ξαστροῖζεται ἡ τὸ ἀφίνε
στὴ βρύσ' πάνω στὴ πέτρα ποὺ τρέχει τὸ νερό. 229. 231

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ τὸ φορεῖ βρεμμένο καὶ γιανίσκει.

Καστανιές

119. Γιὰ νὰ μὴ πατιοῦνται.

Γιὰ νὰ μὴ πατιοῦνται, νύχτα στὴ βρύση δὲ πήγαιναν, θὲ νὰ λα-
λήσ' τ' ἀρνίθ' κ' ὕστερα. Τὰ ζῶα δὲν τὰ ταίζαν τὴ νύχτα, τὴν αὐγὴ νὰ
λαλήσ' τ' ἀρνίθ' νὰ δγιοῦνε καὶ τὴν Ἀλετριπόδα¹⁾ κ' ὕστερα, ὥρολόγια
τότε δὲν εἶχανε κ' ἐβλεπαν τὰ σημάδια τ' οὐρανοῦ. Τὴ νύχτα δὲν ἄφιναν
ἀνοικτὸ παράθυρο, ὅταν τύχαινε κακιὰ ὥρα φύσας κακὸς ἀγέρας καὶ
πάθαιναν.

120. Γιὰ τὸ πάτημα τῆς λεχοῦσας.

Κεῖν' ποὺ κάνει τὴ γητεῖα θὰ σηκώνθῃ νὰ πάγη μεσάνυχτα. Πίσ' της
δὲ πρέπ' νὰ γυρίσ' νὰ δγῇ, σκύλος νὰ μὴ γαιγίσ', στὴν κάμαρα ποὺ θὰ
πάγει κ' ἔχνε τὴν λάμπα ἀναμμέν' θὰ τὴν σβύσ' νὰ γίν' σκοτίδα.

Ἡ ἄρρωστη θὰ εἶναι κατὰ ἥλιου γυρισμένη καὶ θὰ ἔχ' κατ' ἀπ' τὸ
μαξιλάρι τῆς μαυρομάνικο μαχαίρου.

Ἡ γιάτραινα θὰ τὸ βάλ' στὴς λεχοῦσας τὸν ὄφθαλμό, νὰ τὸν ἀκου-
μπή τὸ μανίκι κ' ἡ μὲν ἐπάγω, θὰ ξαπλώθῃ πάνω της καὶ θὰ πεῖ
τρεῖς φορές :

Καλὴ σπέρα σου κακό,

ὦς ποὺ γάλλθ' ἡ μέρα νὰ μὴ σὲ βρῇ.

Ἀγιά Μαρίνα ἀνέβαινε ἀπὸ τὸ Γεροσέλιο²⁾

τὸ χαλαμάρι τῆς κρατεῖ καὶ τὴ γητεῖα τῆς λέγει·

Ἄχ Γιῶργη μ', δύσηνε, δύσηνε καὶ τρίσηνε,

δέσε καὶ χαλίνωσε τὴ Γίλλοῦ³⁾ καὶ τὸ Μιὰρὸ

τὸ κακὸ τὸ πονηρὸ, καταπόδι τὸ Κλωθὸ

καὶ τὴ νύχτα περπατεῖ καὶ τὰ τζάτζαλα⁴⁾ φορεῖ.

Νὰ πάγη σαράντα ὁργιές πίσω μακρὰ

ἐκεῖ ποὺ ψὴν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί

1) Ζυγός.—2) Ἱεροσόλυμα.—3) Δαιμόνιο φθονερὸ καὶ παιδοκτόνο.

4) Ροῦχα παληά, κουρέλια.

Βράζνε τῆς ροδοδάφνης τὰ φύλλα μὲ τὸ νερὸ καὶ μὲ κεῖνο λούγονται
καὶ βγάζνε μαλλιά.

Φανάρι

108. "Όταν σὲ πλακώσ' ἡ μώρα ²⁾).

Ἑλληνικῆς Στοιμύλης Σαραντῆ
Πῶς γιάτρευαν στὴ Θράκη

«Βεβαιώ» Α.Α.Λ.
τ. θ'. 1938

Κάμνεις τὸ στανρό σ' καὶ λὲς τὸν ξορκισμό :

Μαύρη κερά Μαγδαληνή,
πῶς πλαγιάζεις ³⁾ μοναχή ;

—Δὲ πλαγιάζω μοναχή,
ἔχω Πέτρο, ἔχω Παῦλο,
ἔχω δώδεκ' Ἀποστόλοι.

Τὰ βαγγέλια ἀνοιχτά,
ἀνοιχτά παρανοιχτά ⁴⁾
κι' ὁ Χριστὸς τὰ μελετᾷ.

Τοῦ Χριστοῦ τὸ δεκανίκι
στὸ προσκέφαλό μου τῶχω,
ὅποιος ἔλθει κατὰ μένα,
κατακέφαλα τὸν πέρνω.

Μαύρη κάτα ⁵⁾ στὴ γωνιά μου,
μαῦρος σκύλος στὴν αὐλή μου.

Μαυρομάνικο μαχαῖρι
ἀπὸ κάτ' τὴν κεφαλὴ μου

Φανάρι

III. Μαγνητὸς κεφαλῆς τοῦ μαλλιοῦ, ἐν γυναικί μιν
Μιάς κοπέλλας ὁ ἀρβωνιαστικὸς τὴν παράτσε κι' ἀγάπσε ἀλλήνα.

Ἡ μάνα τ' γιὰ νὰ σχαθῇ τὴν ἀλλήνα πῆρε τὸ φακίολ' τῆς τὸ καλὸ κ'
ἔκανε μάγια. Ὁ γιὸς τῆς ξεμάκραινε καὶ πῆρε τὴν ἀρβωνιαστικιά τ'
Παντρεύτηκαν κι' ὥς τὰ τελευταῖα ἐξηγαν ἀγαπημέν'.

Φανάρι

8'

Ἀπὸ τὰ κουφέτα τῆς χαρᾶς ἂν κανεῖς ἔχ' ὄχθρα τὸν γαμπρό, γιὰ τὴ
νύφη, τοὺς κάμνει μάγια.

Μιά ἑρπίς μέσα στὸ πηγάδι κουφέτα καὶ 30 ἀλογίσσιες τρίχες, 1
ἄσπρητο ¹⁾ σπασοῦνι, 60 βελόνια καινούργια, 3 γαλάζια γνάλινα μάτια, 1
κοιμάτι πανὶ ἀπὸ τὸ φουστάνι τῆς νύφης.

Ἄν ἔλθωνε τὸ σαποῦνι θὲ νὰ πεθάν' ἡ νύφη, μόνε τραβώντας μὲ
τὸν κουβά νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι σκάλωσαν καὶ βγήκαν. Μαζὺ ἦτανε καὶ τὰ
κουφέτα λυωμένα ποὺ ἀπόμναν μόνε τ' ἀμύγδαλα ποὺ εἶχαν μέσα.

Φανάρι

Στὸ Φανάρι μιὰ γυναῖκα νοπολουσμένη ¹⁾ πῆγε κ' ἔβγαλε νερὸ ἀπ'
τὸ πηγάδι κ' ἔσκυψε κ' εἶδε τὸ ἴσκιό της. Κεῖν' τὴν ὥρα μπῆκε τὸ κακὸ
μέσα. Ἀπὸ τότε τὴ νύχτα δὲν ἠσύχαζε, εἶρχονταν κάθε βράδυ ὁ ἴσκιος
καὶ μπερδεύονταν μαζὺ τῆς καὶ δὲν τὴν ἄφινε ἡσυχία καὶ δὲν τὴν ἄφινε
νὰ χαρῇ τὸν ἄντρα τῆς καὶ τὰ παιδιὰ τῆς.

Ἐκανε χάρες μὰ τίποτε δὲ τὴν ὠφέλησαν. Τὴν εἶπαν: ἂν ἔκαμενε ὁ
ἄντρας τῆς μιὰ θυμωσιά μὲ χορτάρι καὶ στὴ μέσ' στὴ θυμωσιά ἔμπαινε
κεῖνη καὶ τὴν ἔδινε φωτιά, θὰ καίονταν ὁ ἴσκιος καὶ θὰ βροῖσκε τὴ σω-
τηρία.

130. Γιὰ τὸ κεφάλι ἂν θάπο β' γιὰ παιδί, γιὰ ἴσα, βοὺ βαλῖα

Τοῦ κοράκου τὴ φωλιά κάπνιζαν τὸν ματιαγμένο ἄνθρωπο καὶ τὸ
ματιαγμένο ζῶο καὶ γιατρεύονταν.

Φανάρι

Κουπανίζεις τὸ καλαγκίδι μὲ ἄσπρο κρομμύδι καὶ λίγη θειαυὰ καὶ
τὸ βάζεις ἐπάνω. νιανίσκει.

Φανάρι

149. Για τὸ πᾶν στ'
Ἐπερναν τὴν ἀγελαδίσια κουπριά ζεστή, ζεστή καὶ τὴν ἔβαζαν
ἀπὸν πόνον καὶ περνοῦσε. Πόνον λαμποῦ, πόνον χειροῦ, πόνον κοιλιάς,
ἄφταχτο γιατρικό.

151. Τὸ σφαγίδι ¹⁾ τοῦ πλευροῦ.

Φανάρι

Ἑλληνική: Σταμούλη Σαρανιῆ

Νὰ βάνη λίγο λάδι καὶ λίγο κάρναβο λινάρι καὶ θὰ πεί:

Τρία ἀδελφία ἦτανε
πῆραν τ' ἀξινάρια τους
καὶ πῆγαν στὸ ὄργο βουνό,
νὰ κόψουν τὸν Χριστὸ ἀσήμαντρο ²⁾
τὴν Παναγία πατερίτσα,
καὶ τὸν αἰ Γιώργη δεκανίκι.
Βαρεῖ μιά, βαρεῖ δυό,
τινάχθηκε ἡ ὀξιά,
βαρεῖ τὸ νιὸ στὸ βυζί,
στριγγίζει, μουγγρίζει.
Τ' ἄκσαν οἱ ἀγγέλοι
κατέβηκαν καὶ ρώτησαν:

«Τί ἔχει ὁ νιός
καὶ στριγγίζει καὶ μουγγρίζει;
— Νά, τρία ἀδελφία ἦτανε,
πῆραν τ' ἀξινάρια τους
καὶ πῆγαν στὸ ὄργο βουνό,
νὰ κόψουν τὸν Χριστὸ ἀσήμαντρο
τὴν Παναγία πατερίτσα,
καὶ τὸν αἰ Γιώργη δεκανίκι.
Βαρεῖ μιά, βαρεῖ δυό,
τινάχθηκε ἡ ὀξιά
καὶ βαρεῖ τὸ νιὸ στὸ βυζί
καὶ στριγγίζει καὶ μουγγρίζει.

Κ' εἶπαν οἱ ἀγγέλοι:

«Πάρε κάρναβο
κι' ἀπ' τῆς ἐλιάς τὸ λάδι
καὶ βάλ' τὰ πέντε δάχτυλα
κι' ἄλειψε τὸ νιό,
νὰ γιάνη τὸ πλευρό.

Ἐνα κορίτσι δέκα χρονῶ νὰ δέση τὸν κάρναβο στὸ χέρι τ' ἄρρω-
στου καὶ νὰ πῇ:

Σὺν ἔρθω καὶ κοιμηθῶ κοντά σ'
τότε νὰ σὲ πονέσ' τὸ πλευρό σ'.

Τρεῖς μέρες τὸ φορεῖ, ὕστερα τὸ λυοῦνε καὶ τὸ δίνει δρόμο στὸ ρέμα.

1) Ὁ πόνος τοῦ πλευροῦ. — 2) Σήμαντρο.

Φανάρι

153. Για τὸ πρήξιμο

Κουπανίζεις τὰ ἀγκιναρόφυλλα καὶ τὰ βάζεις ἐπάνω στὸ πρήξιμο,
ὅ,τι πρήξιμο εἶναι, θεραπεύεται.

Φανάρι

158. Τὸ β' σπασίμο (υἱὸν)

Καθαρίζεις τὰ κουκκιά τὰ βράξεις σὺν φάβα, βρακώνεις τὸν σπασμέ-
νο καὶ θεραπεύεται.

163. Για τὸ πρήξιμο

Ροδοδάφνη φύλλα τὰ καίνε, τὴ στάχτη τὴ δουλεύνε μὲ λίγο λάδι,
γίνεται ἀλοιφή γιὰ τὰ σπυριά.

Φανάρι

- σήμερα κυρά μας ή Παναγιά
 απ' τούς ούρανοὺς ἐκατέβαινε,
 5 σπάργανα κρατοῦσε, κερὶ ἀναφτε
 καὶ τὸν Ἅγιον Γιάννη παρακαλεῖ :
 — Ἄϊ Γιάνν' ἀφέντη καὶ βαπτιστή,
 σήκω νὰ βαπτίσῃς Κύριου παιδί,
 μὲ τὰ θυμιατούρια στὰ δάκτυλα,
 10 ἴπείγομαι καὶ θέλω καὶ προσκυνῶ.
 Αὔριο θ' ἀνέβω στὸν οὐρανό,
 ν' ἀπολύσω βαῦλα κατὰ τὴν γῆν,
 νὰ καταπατίσω τὰ ζούζουλα,
 νὰ κατασυντρίψω τὰ εἰδῶλα.
 15 Καὶ ἔτη πολλὰ καὶ τοῦ χρόνου.

37

Φανάρι

σ. 16.

- Κάθουνταν ἡ Κερά μας ἡ Παναγιά
 κάτω στὸ Γιόρδανο τὸν ποταμό,
 σπάρδαλα βαστάει, χρυσὰ κερὶα
 καὶ τὰ θυμιατούργια στὰ δάκτυλα
 5 τὸν Ἄϊ Γιάννη περικαλεῖ.
 — Ἄϊ Γιάνν' ἀφέντη καὶ Πρόδρομε,
 γιὰ καρτέρησέ με ὡς τὸ ταχύ,
 γιὰ ν' ἀνέβ' ἐπάνω σ' ἑπτὰ οὐρανοὺς
 καὶ σ' ἑπτὰ ἀγγέλοι,
 10 νὰ καρτερήσω τὸν Κύριό μ',
 νὰ μὲ δόσῃ λόγο καὶ θέλημα.
 Τότε νὰ βαπτίσω Θεοῦ παιδί,
 τότε νὰ μυρώσω Κύριου μ' παιδί,
 γιὰ νὰ ρίξω τ' ἄστρο καὶ στὸ βουνό.
 15 Ν' ἀγιασθοῦν οἱ βρύσες καὶ τὰ νερά,
 ν' ἀγιασθῇ κι' ὁ Γιόρδανος μὲ τὴν Κερά
 νὰ κατασιγήσουν τὰ Ζούζουλα,

133

Φανάρι.

σ. 52.

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

- Φορτώσαμε στὸν ποντικό
 ἐννιὰ κοιλά ροβίθια
 καὶ στὰ μεσοσάμαρα
 σαράντα κολοκύθια.
 5 Τὰ κολοκύθια εἴχανε νερό
 καὶ τὸ νερὸ βατράχια
 καὶ τὰ βατράχια λάλαγαν
 κι' ὁ ποντικός ἐσκιάχτη,
 καὶ τὸ φορτιό του τῶριξε
 10 καὶ πλαλῶντας φεύγει.
 Μέσα στ' ἀμπάρια τρύπωσε
 κ' ἡ μάννα του τοῦ λέγει.
 «Ποῦ πᾶς παιδί μου ποντικέ,
 ποῦ πᾶς καλέ μ' Ζαφεῖρη ;
 15— Πάγω στὴν Πόλη γι' ἄρματα
 καὶ στὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα,

Νά λανταβ'ον
ζέ-ζυρ'

114

Φανάρι.

v. 47.

Τσίγκρι, τσίγκρι, για λελί,
στοῦ κασάπη τὴν αὐλή
φύτρωσε μιὰ λεμονιά
καὶ μυρίζουν τὰ κλωνιά.

Νανουρ'αφελ

83*)

Φανάρι

v. 37.

Ελα "Υπνε, καὶ πάρε το,
Χριστέ ποκοίμισέ το.
Πάν' το στοῦ Μάη τ' ἀμπέλι
καὶ στοῦ Γιάννη τὸ περιβόλι.

5 Κόψε το ἓνα σταφύλι,
δόσε το κ' ἓνα καρπούζι,
τὸ σταφύλι νὰ τὸ φάη,
τὸ καρπούζι νὰ τὸ παίζη.
Νὰ κοιμᾶται σὰν τ' ἄρνέλι,
10 νὰ ξυπνᾷ σὰ μοσχάρéλι.

Παιγνιώδη

121

Φανάρι.

v. 49.

Τσίμπι, τσίμπι, πούπουλο
καὶ σταφύδο κούκουτσο.
Πέρν' ὁ διάκος τὸ κοντάρι,
καὶ κτυπᾷ τὸν ἀγγελάρη,
5 τί γυρεύεις ἀγγελάρη;
— Κόκκινη φωλιά γυρεύω
νὰ στουπιάσω ν' μαλλιάσω
καὶ νὰ πιῶ κρασί νὰ σκάσω.

Κάλαντα

36

Φανάρι.

v. 15-6

Σήμερα τὰ Φῶτα καὶ Φωτισμός
καὶ χαρὲς μεγάλες στοὺς οὐρανοὺς,

1) Ὁ σπιτάνοκκύρης ἔδινε σουρβακίδια καὶ δεκάρα ἢ εἰκοσάρα καὶ πηγαιναν σ' ἄλλο σπίτι, ἔτρεχαν ὡς τὸ βράδυ καὶ σουρβακούσανε τοὺς γνωστοὺς. Τὰ σουρβακίδια ἔτρωγαν τὰ Φῶτα.

2) Ὁ Ζαχ. Παπαντωνίου στὸ Κάλαντα Φῶτων, «Ἐλεύθερο Βῆμα» 1936, Ἰανουαρίου 11, λέγει γιὰ κάλαντα τῶν Φῶτων, ὅμοιο μὲ μικρὲς παραλλαγές μὲ τὰ τρία κάλαντα ποὺ δημοσιεύονται ἐδῶ, ὅτι εἶναι τὸ τεχνικώτερο καὶ τὸ μουσικώτερο ἀπὸ τὰ κάλαντα ποὺ ἔχουμε, τὸ τραγούδι τῶν Φῶτων εἶναι ἀσφαλῶς ἀπὸ τὰ παλιὰ. Ἔκαμε καλὰ ὁ καιρὸς ποὺ διετήρησε τὴ σεμνὴ αὐτὴ ἀγιογραφία. Βυζαντινὸ ὁμοιόμετρο στιχοῦργημα βρίσκουμε τὸ ἀπολυτίκιο «Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι» ἀλλὰ τὸ τραγούδι τῶν Φῶτων ἔχει ἐντελῶς δική του μουσικὴ χάρις στὸ ὁξύτονο τέρμα τῶν στίχων του.

(αὐτοσυνθετὴ)

Κάλα

29

Φανάρι

Επιμύνη
Σε φωνή ζαρεν:

Δημιολική τραπίζη
Θρέμω

Θρακική τ. 2 Α'
1939. α. 12.

Ελεγ.

νάλε

1

"Αἰ Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὸ Σταυροδρόμι,
φέρνει μουλάρια δώδεκα καμήλια δέκα πέντε,
στὴ μοῦλα τὴν κανακαριά κάθεται ὁ "Αἰ Βασίλης.
— "Αἰ Βασίλη μου καλὲ, πὲς μας κανὲν τραγούδι.
— "Εγὼ γραμματικὸς εἶμαι, τραγούδια δὲν ἤξεύρω.
— "Αν εἶσαι καὶ γραμματικὸς πὲς μας τὴν ἄλφα βῆτα.
Καὶ στὸ ραβδὶν ἀκούμπησε νὰ πῇ τὴν ἄλφα βῆτα
καὶ τὸ ραβδί ξερὸ ἦτανε, χλωρὰ βλαστάρια ἀπόλκε,
πὸ κάτω στὴ ριζίτσα του λειβάδια, πρασινάδια,
καὶ πάνω στὴν κορφίτσα του σταυρὸς μαλαματένιος,
καὶ στὰ περικλωναρία του περδίκια φωλιασμένα.
Βουτούσαν τὶς φτερογῆς τους κι' ἀγιάζουν τὴν κε-
[ρὰ τους,
καὶ μάτα ¹⁾ τὶς βουτούσανε κι' ἀγιάζουν τὸν ἅγῳ τους
καὶ μάτα τὶς βουτούσανε κι' ἀγιάζνε τὸν κόσμον ὅλον.

Τῆς θυγατέρας.

Φανάρι.

α. 5.

Κερά μ', τὴν θυγατέρα σου, κερά μου, τὴν καλή σου,
στὰ σκοτεινὰ τὴν ἔλουγε, στὰ σκοτεινὰ τὴν πλέκει
κι' ὅξω στὴν ἀστροφεγγιά κάθεται τὴν στολίζει.
Κάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθη,
5 καὶ τὸν καθάριο Αὐγερινὸ τὸν βάζεις δακτυλίδι,
καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό τὸ βάζεις ματοφρύδι.
Γραμματικὸς τὴν γύρεψε καὶ ψάλλεις θὰ τὴν πάρει
καὶ κείνος ὁ γραμματικὸς πολλὰ προικιά γυρεύει,
γυρεύει τ' ὅστρα πρόβατα καὶ τὸ φεγγάρι κούπα
10 καὶ τὸν καθάριο Αὐγερινό, τὸν θέλει καλαμάρι.

7

Φανάρι ²⁾.

α. 3-4

Χριστοῦ γεννᾶ πρωτοῦ γεννα, τώρα Χριστὸς γεννιέται
τώρα Χριστὸς θὰ γεννηθεῖ ἔχμε χαρὰ μεγάλη.
"Ὅλ' οἱ ἀγγέλοι χαίρονται καὶ τὰ δαιμόνια κλαῖνε
καὶ ἡ κερά ἡ Παναγιά ἡ καθαρὸ Μαρία
5 ποὺ λούγουνταν, κτενίζουνταν μὲ τὸ καθορονέρι,
ἡ Παναγιά ἐφίλευε καὶ τὸν Χριστὸ κερνοῦσε.
καὶ τὴν Ἁγία Δέσποινα Χριστὸς περικαλοῦσε,
διὰ νὰ δόση τὰ κλειδιά καὶ νὰ τὸν συργιανίσῃ.
Νὰ διῇ τὶς ἀρχοντολογιές, σακκοῦλες βουλωμένες,
10 καὶ τὶς φτωχολογιές λαμπάδες ἀναμμένες,
νὰ διῇ καὶ τὰ μωρὰ παιδιὰ πάν' στὰ κυπαρισσάκια,
ποὺ κελαῖδουνε ἔμορφα σὰν τὰ περιστεράκια,
καὶ παῖ(ον) τὸ χροστὸ μὲ λησμονιὰ τὶς γὰντ.

1) Ἐπορχίας, Ἑρακλείας. — 2) Ἐπαρχίας Σηλυβρίας.

πού παίζουν τό χρυσόμηλο καί λησμονοῦν τίς μάννες.

8

Τοῦ ἀφέντη.

Φανάρι.

Ἐσένα πρέπ' ἀφέντη μου, στίς λίρες νά καθίσης
μέ τῶνα χέρι νά μετῶς καί τ' ἄλλο νά δανείζης,
καί πάλι ξαναπρέπει σου καράβι ν' ἀρματώσης,
καί τὰ σχοινιά τοῦ καραβιοῦ νά τὰ μαλαματώσης,
5 καί πάλι ξαναπρέπει σου καρέκλα ἀσημένια,
γιά ν' ἀκουμπήσῃ ἡ μέση σου ἡ μαργαριταρένια,
καί πάλι ξαναπρέπει σου κορῶνα στό κεφάλι,
διὰ νά σέ τιμήσωσι μικροί καί οἱ μεγάλοι.

9

Τοῦ γιοῦ.

Φανάρι.

Κερά μου, τὸν ὑγιόκα σου, κερά μου, τὸν ὑγιό σου,
τὸν ἄλλαξες, τὸν στέλλεις καί στο χωριό τὸν στέλλεις.
Τὸν ἔδειρ' ἡ δασκάλισσα μέ δυὸ κλωνάρια μόσχο,
τὸν ἔδειρε κι' ὁ δάσκαλος μέ τὴν χρυσὴ τὴν βίτσα ¹⁾),
5 πῆρε πῆγε στὴ μάννα τοῦ δάκρυα φορτωμένος.
— Ὑγιέ μ', ποῦ εἶναι τὰ γράμματα, ὑγιέ μ' ποῦ 'ναι ὁ νοῦς σου;
— Τὰ γράμματά μου στο χαρτί, κι' ὁ νοῦς μου πάει πέρα,
πάει πέρα ἀντίπερα, πέρα στίς μαυρομάτες,
πῶχουν τὰ μάτια σὰν ἐλιές, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνια,
10 κ' ἔχουν τὰ ματοτσάμπουρα σὰν τῆς ἐλιάς τὰ φύλλα,
κ' ἔχουν τὰ μακρυὰ μαλλιά σαράντα πέντε πῆχες.
Κερά μου, τὸν ὑγιόκα σου, τὸν μοσχοκανακάρη,
ν' σ' ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς παπᾶ νά τὸν ἐκάνης,
νά μπαινοβγαίν' τίς ἐκκλησές, τίς μαρμαροστρωμένες,
15 νά τὸν ρωτοῦν οἱ δάσκαλοι, νά τὸν ρωτοῦν οἱ διάκοι.
— Παπᾶ μ', γιατί μοσκοβολᾷς, παπᾶ μ', γιατί μοσκεύεις;
— Ἡ μάννα μ', ὅταν μ' ἔκανε, κι' ὅταν μέ κοιλοπόννα,
μοσχό—τρωγε ἀπ' τὸ πουρνό, μόσχο τὸ μεσημέρι
καί τὸ ἡλιοβασίλεμα ἀφῶτο παξιμάδι.
20 Ἐδῶ 'ναι ἕνας παλλήκαρος, ἐν ἄξιο παλληκάρη,
ἑφτά μικρὲς τὸν ἀγαποῦν καί δέκα 'χτὼ μεγάλες,
ἡ τρίτη ἡ μικρότερη τὸν ἐκεντᾶ μαντήλι

τρογύρω γύρω τὰ πουλιά, μέσα κείνος καί κείνη,

1) Βέργα. βάνει τὴ λίτρα ¹⁾ μάλαμα καί μισ' ὀκτ' ἀσῆμι.

Παλι

Παλι

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ ΓΙΑ ΚΛΗΡΩΣΕΙΣ

179

Φανάρι.

v. 62

v. 64

Φανάρι.

171

Σήμερα τὰ Φῶτα
γέννησε μιὰ κότα
κι' ἡ χαρὰ μεγάλη
γέννησε κ' ἡ ἄλλη
κ' ἔκανε ἕνα ἀβγό
καὶ θὰ τὸ φάγω γώ.

5

Ἕνα καπάκι-πίτερο,
πίτερο-ξεπίτερο
ὁποῖος βγεῖ-μπροστήτερα,
γιὰ ἐγώ-γιὰ ἐσύ,
γιὰ ὁ μαῦρος-πέτακας.
Πέτακας-δὲ λάλησε
μαύρη κότα-γέννησε
μαύρη καὶ-φαρμακερή,
ἔβγα σύ μαρὴ κουτσή
νὰ μὴ κυλήξῃ-τὸ βουτσί.

10

Φανάρι.

v. 76

Τραγουδάκι

208

Βαρέθηκα καλὲ μάννα
μαντήλια νὰ κεντῶ
καὶ θὰ τὰ παρατίσω
νὰ πὰ νὰ παντρευτῶ.

5—Καρτέρεψε μαρὴ κόρη μ',
ἀκόμα μιὰ χρονιά
νὰ πὰ νὰ σὲ παντρεύω
στῆς Πόλης τὰ νησιά.

219

Φανάρι.

v. 80

Μέσ' τὴν καρδιά μου φύτεψες γαρουφαλιά μὲ κλῶνοι,
ὅλοι πέρνουν τὸν καρπὸ καὶ γώ τραβῶ τὶς πόνοι,
καὶ τώρα ἀποφάσισα νὰ τὴν ἐξερριζώσω,
νὰ τὴν ἐβγάλ' ἀπ' τὴν καρδιά μ' κι' ἄλλοῦ νὰ τὴν ἐδόσω
5 Καὶ πάλι συλλογίσθηκα, βαθεῖα 'ναι φυτεμένη,
στὰ σπλάχνα τῆς καρδίτσας μου εἶναι περιπλεγμένη.

220

Φανάρι.

Γαρουφαλιά μου πράσινη, πότε θὰ κοκκινίσεις,
ν' ἀνοίξης τὰ γαρύφαλά σ' τὸν κόσμον νὰ γεμίσης;
νὰ πάρουν ὅλα τὰ παιδιὰ, ὅλα τὰ συβασμένα'),
νὰ πάρ' καὶ ἡ ἀγάπη μου ποῦ εἶν' ἀπὸ τὰ ξένα. 1) 'Αρραβωνιασμένη

15—Κάλλιο νὰ σὲ φάγῃ τὸ φίδι
πάρε καὶ τὸν λόγο ποῦπες.
—'Ας μὲ φάγῃ ἐμὰ τὸ φίδι

Τραγούδια τῆς ἀγάπης

πῶχει τὸν λαίμω χυτό,
μαστραπὰ πελεκητό,
20 πῶχει τὸ βυζὶ λεμόνι,
κι' ὅποιος τῶδε παλαβώνει.
"Ἄς τὸ δγιῶ κι' ἄς παλαβώσω.

247

Φανάρι.

Τ' αἶ Θεδώρη τὰ βουνά,
τὰ πυκνοφυτεμένα,
μηδὲ πουλὶ τ' ἀνέβαινε,
μηδὲ τὸ χελιδόνι,
5 μόν' κόρη ξανθὴ τ' ἀνέβαινε
πλέκοντα τὸ γαῖτάνι.

266

Φανάρι.

Ἢ μάννα σ' εἶν' ἀρχόντισσα καὶ σὺ ἀρχοντοπαίδι, v. 96
γὼ εἶμαι φτωχοκόριτσο κ' ἡ μάννα σ' δὲ μὲ θέλει.
"Ἄν δὲν μὲ θέλῃ ἡ μάννα σου, δὲν θέλω καὶ γὼ σένα.
δὲν θέλω καὶ τὰ λόγια τῆς νὰ ἔχω κάθε μέρα.

249

Φανάρι.

92

1 Σ' ἔνα καράβι τρεῖς καρεκλίτσες,
κάθωνται μέσα τρεῖς κοπελίτσες,
τὴν μιὰ τσιμπούσα, τὴν ἄλλη φιλοῦσα
καὶ τὴν μικρότερη τὴν ἀγαποῦσα.
5 "Ολοι μὲ λένε νὰ τὴν ἐπάρω,
νὰ τήνε πάρω ποῦ θὰ τὴν πάγω ;
μέσα στὸ σπήλαιο θὰ τήνε βάλω.

v. 91-92

227

Φανάρι.

v. 82

Λεβεντάδες κάθτανε
κ' οἱ σκαφτάδες σκάφτανε
κι' ὅσο χῶμα βγάλανε
στὴ μηλιά τὸ βάλανε.
5 Νὰ μηλιά τὸ χῶμα,
νὰ δγιῶ μηλιά τ' ἀνθία σου
καὶ τίς κοκκινάδες σου
Νὰ κάμω φορεσιά,
νὰ τὰ βάλω μιὰ γιορτὴ,
10 μιὰ γιορτὴ, μιὰ Κυριακὴ,
νὰ κατέβω στὸ γιαλό,
νὰ παλαίψω μ' ἕνα νιό
μὲ τῆς χήρας τὸν ἰό.

Τραγουδάει
Η μηλιά.

σ. 55-59

- 1 Μπήκα νά συργιανίσω σέ ώραϊο περιβόλι
πού τὸ ζουλεύουν ὄλοι,
μέ δάφνες μέ μηλιές καί μέ κυπαρίσσια.
ἦτανε καί μιὰ μηλιά στή μέσ',
5 λυγοῦσαν τὰ κλωνάρια τῆς νά πέσ'.
Τὴν γύρεψα ἓνα μῆλο, ἓνα,
καί κείν' ἡ σκύλα μ' εἶπε,
ἄλλος τᾶχει μετρημένα.
Τὴν γύρεψα ἀπ' τῆς μηλιάς τ' ἄνθη
10 καί κείν' μ' εἶπε δὲν ἔχ' κανένα π' ἄνθη.
Χαῖρε μηλιά μου, χαῖρε,
χαῖρε τὰ δροσερά σου φύλλα,
θυμήσου μηλιά πού θά γεράσεις,
θᾶλλθ' ὁ καιρὸς νά κιτρινοφυλλιάσης,
15 νά μαραθοῦν τὰ δροσερά σου φύλλα,
τότε θά καεῖ ἡ καρδιά σου
καί σὺ μωρή σκύλα²³²

232
Φανάρι.

- Φέτο τὸ καλοκαιράκι
κυνηγοῦς ἓνα πουλάκι,
κυνηγοῦσα καί πλαλοῦσα
νά τὸ φθάσω δὲν μποροῦσα.
5 Τῶφθασα σ' ἓνα δεντράκι
πάνω σὲ χρυσὸ κλωνάκι,
ἔκαμα καί νά τὸ πιάσω
καί τὸν οὐρανὸ νά φτάσω,
ἄγγελο νά κατεβάσω
10 καί τὴ θάλασσα ν' ἀδειάσω.
Νά τὴν κάνω περιβόλι
νά περνοδιαβαίνουν ὄλοι,
νά φυτέψω δεντροulάκια
λεμονιές πορτοκαλάκια.
15 Τὴν Δευτέρα νά φυτέψω
καί τὴν Τρίτη νά κλαδέψω.
Τὴν Τετάρτη κάνει φύλλα
καί τὴν Πέμπτη κάνει μῆλα,
τὴν Παρασκευὴ τὸ βράδυ
20 πάγ' ὁ κλέφτης νά τὰ πάρη.
«Κλέφτη μου μὴ κλέφτεις μῆλα,
μὴ κορφολογᾷς τὰ φύλλα,
γιατὶ τᾶχω μετρημένα
στὸ τευτέρι μου γραμμένα.

239

Φανάρι.
σ. 58

Ρόδα καί τριαντάφυλλα καί σεῖς βσιλικοί μου,
πῶς μέ ἀποκοιμήσατε κ' ἔχασα τὸ πουλί μου;
καί ξύπνησα μέ τὴν χαρὰ κι' ἀγκάλιασα τὰ ροῦχα
καί ρώτησα τὸ πᾶπλωμα, ποῦν ἡ ἀγάπη ποῦχα;

247

Φανάρι.

- Τ' αἰ Θοδῶρη τὰ βουνά,
τὰ πυκνοφυτεμένα,
μηδὲ πουλί τ' ἀνέβαινε,
μηδὲ τὸ χελιδόνι,
5 μόν' κόρη ξανθὴ τ' ἀνέβαινε
πλέκοντα τὸ γαϊτάνι.

σ. 91

100 Ἀκούσατε τί γένηκε αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα,
Χριστόδουλος ἀγάπησε μιὰ Ὁβραιοπούλα.
«Χριστόδουλέ μ', ἀν μ' ἀγαπᾷς ἔλα Πέμπτη βράδυ».
5 Ὁ Χριστόδουλος βράκουσε, πῆγε Σαββάτο βράδυ,
εἶχανε οἱ Ὁβρηοὶ γιορτὴ, εἶχανε μπαῖράμι,
ἐπιάσαν τὸν Χριστόδουλο πᾶνε νὰ τον κρεμάσουν.
Κι' ὁ Χριστόδουλος τίς ἔλεγε καὶ τίς περικαλοῦσε
«Νὰ μὴ μὲ πᾶτε σὲ χωριά, μήτε σὲ κασσιμπάδες ¹⁾,
μόν' νὰ μὲ πᾶτε σὲ βουνά σὲ ἀψηλά μπαλκάνια ²⁾»
10 «Ἄχ, μουστάκι μου μπουρμά ³⁾ καὶ φρύδι μου γαϊτάνι,
πῶς δὲν θὰ δώ τ' ἀδέλφια μου, τὴν ἔρημη μου μάννα,
ᾧς ἤξευρα τὸ τέλος μου ποῦ θὲ νὰ καταστήσω
νὰ μὴν ἐμπερδευοῦμαι Ὁβραῖσα ν' ἀγαπήσω.

1) πόλη
2) βουνά
3) στριγκάλο

284

Φανάρι.

v. 102

Καρδιά μ', μὲ λέγει νὰ σφαγῇ καὶ γώ τήνε μαλῶνω.
Σκάσε καρδιά μου, πλάνταξε, γίνου τρία κομμάτια,
δὲν ἔχ' ἡ τύχ' σου μερτικό νὰ πάρης μαῦρα μάτια.

ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

298

Φανάρι.

v. 180-1

Τοῦ Γιάνν' ἡ μάννα

1 Τοῦ Γιάνν' ἡ μάννα ζυμῶνε τὸν γιό της παξιμάδι,
τὰ δάκρυα βάζει θερμό ¹⁾, μὲ μοιρολόγι πλάθει,
καὶ μὲ τὸν ἀχνό της καρδιάς, τὸν φοῦρνό της κορώνει.
«Φοῦρνο μ', μὴ καίεις γρήγορα, ψωμί μὴν ἀνεβαίνεις,
5 γιὰ νὰ φύγῃ τὰ κάτεργα καὶ ν' ἀπομείν' ὁ Γιάννης».
Ἀκόμ' ὁ λόγος βάσταγε καὶ συνατὴ της ²⁾ μιλοῦσε,
ἀκούει τὴν πόρτα νὰ κτυπᾷ, τὸν Γιάννη ποῦ φωνάζει,
«Δός με μάννα, τὰ ροῦχά μου, δός με καὶ τὴν εὐχή σου»
— Μὴ πᾶς ὑγιέ μου, στὰ θολά, μὴ πᾶς στὰ βουρκωμένα,
10 μόνε νὰ πᾶς στὰ καθάρια τὰ νερά, τὰ πάρθεννα κοράσια.
— Ἰσοῖά εἶνε μάννα μ', τὰ θολά; ποιά εἶν' τὰ βουρκωμένα;
— Τῆς χήρας εἶναι τὰ θολά, τῆς παντρεμένης τὰ βουρκωμένα
καὶ τὰ καθάρια τὰ νερά, τὰ πάρθεννα κοράσια.

Τραγῆδία ζυμῶνε 308

Φανάρι.

v. 186

Καρδιά μ', μὲ δέκ' ὀχτῶ κλειδιά, γιὰτ' εἶσαι κλειδωμένη;
ᾧνοιξε, παῖξε, γέλασε, πῶς ἦσουν μαθημένη.
— Μὰ πῶς ν' ἀνοίξω νὰ χαρῶ; εἶν' τὰ κλειδιά παρμένα,
καὶ κεῖνος ποῦ τὰ ἔπαρε εἶν' μακρυὰ στὰ ξένα.

210

Κλέφτικα

358

Φανάρι.

Ποιὸς εἶδε ψάρι στὸ βουνό, καὶ θάλασσα σπαρμένη,
ποιὸς εἶδε κόρ' ἀνύπαντρη στοὺς κλέφτες χαϊδεμένη,
«Ὅλοι τριάντα ἔρριχναν καὶ κείν' τριάντα πέντε.
Ταράζονταν τὰ ροῦχά της, κρεμοῦνταν τὰ μαλλιά της
5 κ' οἱ κλέφτες τὲν ἐλέγανι χαρὰ στὴ λεβεντιά της.

Το θάνατο

v. 197

- Πρὶν ἀποθάνω μάτια μου θὰ νὲ σὲ τὸ μνησῶ,
 ἀφοῦ τὸ γράφ' ἡ μοῖρα μου γιὰ σὲ νὰ ξεψυχήσω.
 μὴ φοβηθεῖς τὴ μάννα σου, οὔτε τὸν ἀδελφὸ σου
 κ' ἔλα Τριανταφυλλένια μου στὸν ἀγαπητικὸ σου.
- 5 Ὅταν θὰ μπεῖς στὴν πόρτα μου μὴν κρύψεις τὸν καὺμό σου,
 ἐρώτησε τὴ μάννα μου, μάννα ποῦ εἶναι ὁ γιός σου;
 Καὶ κείνη θὰ σ' ἀποκριθεῖ μὲ τὴν παρδιά θλιμμένη,
 μέσα εἶναι καὶ κοιτεται, λέγει πὼς ἀποθαίνει.
 Σήκω τὸ προσκεφάλι μου καὶ πάρε τὰ κλειδιά μου
- 10 κι' ἄνοιξε τὴν κασέλλα μου καὶ βγάλ' τὴν φορεσιά μου.
 Μὲ τ' ἄσπρο τὸ χεράκι σου σήκωσε τὴν κεφαλὴ μου,
 ὅσο πού νᾶρθ' ὁ ἄγγελος νὰ πάρη τὴν ψυχὴ μου.
 Σάν βγεῖ ἡ ψυχὴ μου κ' ὕστερα, ἔλα σαβάνωσέ με.
 βάλε με τὰ ρουχάκια μου καὶ καλοφόρεσέ με,
- 15 Νὰ μὴ μὲ βάλης τὰ χρυσᾶ, οὔτε τὰ βελουδένια,
 βάλε με τὰ μεταξωτά πού μ' ἔχεις καμωμένα,
 τὸ κεντητὸ πουκάμισο, τὸ λαχουρί ζουνάρι,
 τὸ σταυρωτὸ γελέκι μου τὸ μαῦρό μου σαλβάρι,
 πού τὸρραψα στὸ γάμο μας γαμπρὸς νὰ τὰ φορέσω.
- 20 Ποιὰ μὲ καταράσθηκε μ' αὐτὰ στὴ γῆ νὰ πέσω;

327

Φανάρι.

- Πρὶν ἀποθάνω μάτια μου θὰ νὲ σὲ τὸ μνησῶ,
 ἀφοῦ τὸ γράφ' ἡ μοῖρα μου γιὰ σὲ νὰ ξεψυχήσω.
 μὴ φοβηθεῖς τὴ μάννα σου, οὔτε τὸν ἀδελφὸ σου
 κ' ἔλα Τριανταφυλλένια μου στὸν ἀγαπητικὸ σου.
- 5 Ὅταν θὰ μπεῖς στὴν πόρτα μου μὴν κρύψεις τὸν καὺμό σου,
 ἐρώτησε τὴ μάννα μου, μάννα ποῦ εἶναι ὁ γιός σου;
 Καὶ κείνη θὰ σ' ἀποκριθεῖ μὲ τὴν παρδιά θλιμμένη,
 μέσα εἶναι καὶ κοιτεται, λέγει πὼς ἀποθαίνει.
 Σήκω τὸ προσκεφάλι μου καὶ πάρε τὰ κλειδιά μου
- 10 κι' ἄνοιξε τὴν κασέλλα μου καὶ βγάλ' τὴν φορεσιά μου.
 Μὲ τ' ἄσπρο τὸ χεράκι σου σήκωσε τὴν κεφαλὴ μου,
 ὅσο πού νᾶρθ' ὁ ἄγγελος νὰ πάρη τὴν ψυχὴ μου.
 Σάν βγεῖ ἡ ψυχὴ μου κ' ὕστερα, ἔλα σαβάνωσέ με.
 βάλε με τὰ ρουχάκια μου καὶ καλοφόρεσέ με,
- 15 Νὰ μὴ μὲ βάλης τὰ χρυσᾶ, οὔτε τὰ βελουδένια,
 βάλε με τὰ μεταξωτά πού μ' ἔχεις καμωμένα,
 τὸ κεντητὸ πουκάμισο, τὸ λαχουρί ζουνάρι,
 τὸ σταυρωτὸ γελέκι μου τὸ μαῦρό μου σαλβάρι,
 πού τὸρραψα στὸ γάμο μας γαμπρὸς νὰ τὰ φορέσω.
- 20 Ποιὰ μὲ καταράσθηκε μ' αὐτὰ στὴ γῆ νὰ πέσω;

331

Φανάρι.

Μοιρολόγια

v. 198

Μέσα τὸ σπίτι καίγεται, ἔξω ἡ αὐλὴ μας κλαίει
 καὶ τὰ σκαλοπατάκια μας τὸνα μὲ τ' ἄλλο λέγει,
 «Γιὰ δὲς τὸνα πὼς κοιτεται ἐπάνω στὸ κιλίμι.»

Κλέφτικα

358

Φανάρι.

v. 210

- Ποιὸς εἶδε ψάρι στὸ βουνό, καὶ θάλασσα σπαρμένη,
 ποιὸς εἶδε κόρ' ἀνύπαντρη στοὺς κλέφτες χαϊδεμένη,
 Ὅλοι τριάντα ἔρριχναν καὶ κείν' τριάντα πέντε.
 Ταράζονταν τὰ ροῦχά της, κρεμοῦνταν τὰ μαλλιά της
- 5 κ' οἱ κλέφτες τὲν ἐλέγανε χαρὰ στὴ λεβεντιά της.

Κοιμᾶσαι μάννα, κοιμᾶσαι μητέρα;
κοιμᾶσαι σωτηρία τῆς ψυχῆς μου
καὶ ἀπόλαψη τοῦ κόσμου;

—Δὲ κοιμοῦμαι γιόκα μου,

5 ὄνειρο βλέπω καὶ βουλιάζ'
ἢ ψυχὴ μου νὰ στὸ πῶ.

—Πές το μάννα μ', πές το μητέρα,
πές το σωτηρία τῆς ψυχῆς μου
καὶ ἀπόλαψη τοῦ κόσμου.

10—Εἶδα γιέ μ', ποὺ σὲ πιάσανε
οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
ξυλο ἀκρυνιά κόψανε,
σὲ σταυρώσανε καὶ σὲ καρφώσανε,
βγάλανε τὸ χρυσοστέφανο,

15 ἀγκαθερὸ σὲ βάλανε,
βγάλανε τὸ χρυσοπάπουτσα,
τερβούλια ¹⁾ σὲ ἐβάλανε,
τῆς Ἱερουσαλὴμ ἢ θάλασσαν
σ' ἓνα καρυδότσεφλο μπεῖκε.

1) Τσαρούχια.

ΤΙ ΤΡΑΓΟΥΔΑΓΑΝ

ΟΙ ΝΕΡΑΪΔΕΣ ΚΑὶ ΤΑ ΔΑΙΜΟΝΙΑ

Οἱ νεράϊδες ἔβγαιναν τῇ νύχτα κοντὰ στὶς ρεματιές, χόρευαν
καὶ τραγουδοῦσαν :

α.

Ἔχεις Νεράϊδας μπόγι, Νεράϊδας φαντασιά,
ἔχεις καὶ στὰ μαλλιά σου τοῦ Μάη τὴ δροσιά.

β.

Καλαμποῦδι καὶ λιθροῦδι κι' ἄλωνίνα βοτανάκι,
νὰ τῶξερ' ἢ κοπέλλα, μαλλιά ποὺ θεὸ νὰ βγάλη.

Τὰ Δωδεκάμερα τῇ νύχτα τὰ δαιμόνια: Ζούζουλα, Ἀργατά,
Βρυκολάκοι, Καλλικάντζαροι, Ρημώματα παραφύλαγαν στὰ νερά,
στὶς βρύσες, στὰ πηγάδια, στὰ ρέματα, στοὺς νεραγούς χόρευαν καὶ
τραγούδαγαν :

Ποῦν τὸ σόδημα ποῦν τὸ νήμα;

—Στῆς ἀμυγδαλιάς τὴ ρίζα.

—Δεῖξέ με τὰ ἄννια πηγάδια,
θὰ σὲ κάτω στὰ λανάρια.

ΤΟΥ ΤΣΑΓΑΝΟΥ Ο ΓΑΜΟΣ

379

Φανάρι.

Ἀπ' τὸν αἰ Δημήτρη ὅλο τὸν χειμῶνα οἱ τσαγανοὶ ἦτανε κρυμ-
μέν' κατ' ἀπ' τὶς πέτρες, ἀπὸ βραδὺ κι' ἀνήμερα τ' αἰ Σαράντα ποῦ
εἶν' ἡ μέρα τοὺς ἔβγαιναν καὶ χόρευαν. Κάθε χρόνο ἀνήμερα ἕνας
τσαγανὸς παντρεύουνταν καὶ τραγουδοῦσαν οἱ τσαγανοί :

Κάμ' ὁ τσαγανὸς ντουγιούνι
καὶ καλεῖ τὴν πλάση οὐλῇ
καὶ κάλεσε καὶ τὴν ποντικίνα
μὲ τὰ λερωμένα κεῖνα.
5 Γιά νὰ πάγη, νὰ μὴ πάγη ;
ἄκουσε τὸ ντάμ τὸ ντούμου,
ἔκαμε καρδιά καὶ πῆγε,
καὶ τοὺς ποντικούςτου κράζει:
« Ποντικοί μου, μαζωχτήτε,
10 ὅλοι σας σπαθιά ζωσθήτε
νὰ σᾶς μαγερέψω ἀχέλι
σὲ μαρμάρينو σκουτέλι ¹⁾.
— Δὲν τὸ τρώμε μεῖς τ' ἀχέλι
σὲ μαρμάρينو σκουτέλι.
15 — Νὰ σᾶς μαγερέψω ρύζι.
— Δὲν τὸ τρώμε μεῖς τὸ ρύζι,
στά δοντάκια μᾶς καθίζει.
— Ἄσε με γάτα μου νὰ ζήσω
τὸ πουρνὸ θά σὲ ζωγραφίσω
20 θά σὲ μαγερέψω ρύζι.
— Δὲν τὸ θέλω γὼ τὸ ρύζι,
στά δοντάκια μου καθίζει,
σένα θέλω ποντικίνα
μὲ τὰ λερωμένα κεῖνα.

Περὶ Σαρκι

365

Φανάρι.

214

Ἡ κερά ἡ Ζαμπετοῦλα
μὲ τὴν ἀσπρὴ τὴν πλεξοῦδα,
ἑκατὸ χρονῶ γρηά
ἤθελε καὶ παντρειά.
5 Καὶ ἐπῆρε ἕνα νέο
ἐννενηντα δυὸ χρονῶ,
καὶ ταιριάσανε τὰ δυό.

371

Φανάρι.

216

Τοῦ Γιάννη τοῦ χοντροῦ.

Δευτέρα ἐγεννήθηκε
τὴν Τρίτη τὸν βαπτίσανε,
Τετάρτη τὸν παντρέψανε,
τὴν Πέμπτη ἀρρωσταίνει,
5 Παρασκευὴ βαραίνει,
τὸ Σάββατο πεθαίνει
τὴν Κυριακὴ τὸν θάψανε
1 κλαίει ὅλο τὸ χωριὸ
τὸν Γιάννη τὸν χοντρό.

- Νὰ παντρευτῶ ποθύμῃσα ὁμῶς τὸ συλλογιῶμαι
 ποῦναι τὰ ἔξοδα βαρεῖα καὶ πάντοτε φοβοῦμαι,
 καὶ μιὰ γρηὰ παμπόνηρη ἀπὸ τὸν μαχαλά μου
 πάντοτε μὲ τὰ λόγια της μὲ καίει τὴν καρδιά μου.
- 5 «Παντρέψου γιέ μου, μ' ἔλεγε, νὰ πάρῃς κοριτσάκι,
 νὰ χαίρεσαι τὰ νιάτα σου χειμῶ καλοκαιράκι».
 Τότε σηκώνομαι καὶ 'γὼ καὶ βάζω τὰ καλὰ μου,
 σὰν τσελεμπὴς φαινούμουν αὖτ' τὴν περπατησιὰ μου,
 μὲ πέρν' ἡ γρηὰ ἀπ' τὸ χέρι μὲ πάγει σ' ἓνα σπίτι,
- 10 ποὺ ἦτανε χειρότερο 'πὸ τῆς ὄρνιθας τὴν κοίτη.
 Βλέπω τὸν πεθερὸ κουφό, τὴν πεθερά κουβάρα,
 καθοῦντανε ἀκουμπιστοὶ πάν' σὲ μαξιλάρα,
 κι' ἡ νύφη ἐκαθοῦντανε εἰς τοῦ σοφᾶ τὴν μέση,
 τὴν μύτη της ἐσφούγγιζε ἡ μύξα νὰ μὴ πέση.
- 15 Οἱ ψεῖρες καὶ ἡ κόνιδα!) ἦταν νὰ μετρητὰ της
 καὶ οἱ ἀράχνες τοῦ σπιτιοῦ ἦτανε τὰ προικιά της.
 Κι' ἡ γρηὰ τὴν ἔλεγε, νὰ σηκῶθῃ ν' ἀλλάξῃ
 καὶ γὼ πὸ πίσω ἔλεγα, φωτιά νὰ τὴν ἐκάψῃ.
 'Ανατριχίλα μ' ἔπιασε τὴν πόρτα της νὰ εὕρω,
- 20 καὶ ἡ γρηὰ μὲ φώναζε καὶ ἐγὼ τὴν βλαστημοῦσα
 θυμοῦμνα καὶ τὴν ἐμορφιά τῆς νύφης καὶ γελοῦσα.

- Νὰ σὲ εἰπῶ, κυρία μου, εἶσαι μικρὴ ἀκόμα.
 —'Ἡμῶς δώδεκα χρονῶ καὶ γύρσα εικοστρία
 κι' ἀκόμα θὰ μὲ καρτερεῖς διὰ νὰ μεγαλύνω;
 καμιά τριανταριὰ χρονῶ ἐπιθυμεῖς νὰ γίνω;
- 5 'Ἡ μάννα μ', ὅταν μ' ἔκανε κι' ὅταν ἐστεφανώθῃ
 ἦταν δώδεκα χρονῶ, στίς δέκα τρεῖς γκαστρώθῃ
 στοῦ Μάρτη δέκα τέσσαρες μ' ἔκανε ἐμένα
 ἦμνα τὸ πρῶτό της παιδί, ἡ πρώτη της γέννα
- Πρῶτα πανδρεοῦντανε μικρὲς γιὰτ' ἦτανε φτήνια
 10 καὶ τώρα δὲν παρατηρᾷς τοῦ κόσμου τὴν ἀκρίβεια;
 καὶ τώρα δὲν παρατηρᾷς νερὸ δὲν εἶν' νὰ πιαθῇ,
 αὐτὸ τὸν δύστυχο καιρὸ, ζητᾷς νὰ παντρευθοῦμε;
- Δὲ σὲ ζητῶ φορέματα, φουστάνι καὶ καπέλο,
 μίαν ζωὴν, μίαν τροφήν, ἐγὼ ἐσένα θέλω.
- 15 —'Ἐτσι σὲ συμφέρει νὰ εἰπῇς ἴσως μὲ κατηχήσεις
 νὰ ἔμβῃς εἰς τὰ σπλάχνα μου καὶ ὕστερα ν' ἀρχινίσῃς
 νὰ μὲ ζητᾷς φορέματα καὶ καντιφὲ φουστάνι.
 Νὰ σὲ εἰπῶ κυρία μου, τὴν ἰδική μου μ' ὁρμήνια,
 ἐσὺ νὰ πῇς δὲν ἠθελα καὶ ἐγὼ πῶς δὲν σὲ εἶδα,
- 20 ἀσήμια καὶ μαλάματα σ' ἔχω πολλὰ δοσμένα,
 χαλάλι νὰ σὲ γίνουνε καὶ λεῖψῃ ἀπὸ μένα.

ΤΟΥ ΤΣΑΓΑΝΟΥ Ο ΓΑΜΟΣ

379

Φανάρι.

Ἄπ' τὸν αἰ̇ Δημήτρη ὅλο τὸν χειμῶνα οἱ τσαγανοὶ ἦτανε κρυμ-
μέν' κατ' ἅπ' τὶς πέτρες, ἀπὸ βραδὺ κι' ἀνήμερα τ' αἰ̇ Σαράντα ποῦ
εἶν' ἡ μέρα τους ἔβγαιναν καὶ χόρευαν. Κάθε χρόνο ἀνήμερα ἕνας
τσαγανὸς παντρεύονταν καὶ τραγουδούσαν οἱ τσαγανοί :

Κάμ' ὁ τσαγανὸς ντουγιούνη καὶ καλεῖ τὴν πλάση οὔλη καὶ κάλεσε καὶ τὴν ποντικίνα μὲ τὰ λερωμένα κεῖνα.	— Δὲν τὸ τρώμε μεῖς τ' ἀχέλι σὲ μαρμάρινο σκουτέλι.
5 Για νὰ πάγη, νὰ μὴ πάγη ; ἄκουσε τὸ ντάμ τὸ ντούμου, ἔκαμε καρδιά καὶ πῆγε, καὶ τοὺς ποντικούςτου κράζει:	15 — Νὰ σὰς μαγερέψω ρύζι. — Δὲν τὸ τρώμε μεῖς τὸ ρύζι, στά δοντάκια μας καθίζει.
« Ποντικοί μου, μαζωχτήτε 10 ὅλοι σας σπαθιά ζωσθητε νὰ σὰς μαγερέψω ἀχέλι σὲ μαρμάρινο σκουτέλι ¹⁾ .	20 — Ἄσε με γάτα μου νὰ ζήσω τὸ πορνὸ θὰ σὲ ζωγραφίσω θὰ σὲ μαγερέψω ρύζι. — Δὲν τὸ θέλω γὼ τὸ ρύζι, στά δοντάκια μου καθίζει, σένα θέλω ποντικίνα μὲ τὰ λερωμένα κεῖνα.

1) Πιάτο.

Περικαλινί

375

Φανάρι.

Τοῦ τεμπέλη.

217-6

218

Τὴ Δευτέρα δευτεριάζω
καὶ τὴν Τρίτη τὴ γλεντῶ
τὴν Τετάρτη καὶ τὴν Πέμπτη
πέφτω νὰ ξεκουρασθῶ.
5 Παρασκευὴ Σαββάτο
δὲν κάνω πιά δουλειά
καὶ κρέμουνται τὰ χέρια μου
ἀπὸ τὴν τεμπελιά.

375

Τοῦ τεμπέλη.

Φανάρι.

1) Πιάτο.

Τὴ Δευτέρα δευτεριάζω
καὶ τὴν Τρίτη τὴ γλεντῶ
τὴν Τετάρτη καὶ τὴν Πέμπτη
πέφτω νὰ ξεκουρασθῶ.
5 Παρασκευὴ Σαββάτο
δὲν κάνω πιά δουλειά
καὶ κρέμουνται τὰ χέρια μου
ἀπὸ τὴν τεμπελιά.

25 τὸ τσακάλι λαλεῖ τὴν λύρα
τὸ ἀτσίδι 1) τὴν φλογέρα
καὶ σκαντζόχερος ὁ ρήγας
τράβαγε χορὸ γαϊτάνι.
Πῶς πηδάει καὶ ρίχνετε!
30 καὶ στὸν πρῶτο γυρισμὸ του
τὴν χελῶνα κάνει μάτι.
Ἢ χελῶνα δὲν τὸ δέχθηκε
καὶ τὸ φερετζέ της βάζει
καὶ στὸν μεχκεμὲ πηγαίνει.

35 Κάνει σελάμι τὶς ἀγάδες
καὶ μετάνοιες τὶς παπάδες.
—Τὶ θέλεις κόρη μ', τὴν ρωτοῦνε.
—Ὁ σκαντζόχερας ὁ ρήγας
πῶς μὲ ἔκαμε τὸ μάτι,
40 τ' εἶν' αὐτὸ ὁποῦ τραβοῦσα,
ἀπ' αὐτὸν τὸν τσελεμπάκο!
—Ἄντρα ἤθελες κόρη μου,
πάρ' τονά καὶ κάτσε κάτω.

ΤΙ ΤΡΑΓΟΥΔΑΓΑΝ ΟΙ ΝΕΡΑΪΔΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΙΜΟΝΙΑ

v. 220

381

Φανάρι.

Οἱ νεράϊδες ἔβγαιναν τὴ νύχτα κοντὰ στὶς ρεματιές, χόρευαν
καὶ τραγουδοῦσαν :

α.
Ἔχεις Νεράϊδας μπόγι, Νεράϊδας φαντασιά,
ἔχεις καὶ στὰ μαλλιά σου τοῦ Μάη τὴ δροσιά.
β.

Καλαμποῦδι καὶ λιθροῦδι κι' ἄλωνίνα βοτανάκι,
νὰ τῶξερ' ἢ κοπέλλα, μαλλιά πού θὲ νὰ βγάλῃ.

382

Φανάρι.

Τὰ Δωδεκάμερα τὴ νύχτα τὰ δαιμόνια: Ζούζουλα, Ἀργατά,
Βρυκολάκοι, Καλλικάντζαροι, Ρημώματα παραφύλαγαν στὰ νερά,
στὶς βρύσες, στὰ πηγάδια, στὰ ρέματα, στοὺς νεραγούς χόρευαν καὶ
τραγούδαγαν :

Ποῦν τὸ σόδημα ποῦν' τὸν ἥμα;
—Στῆς ἀμυγδαλιάς τὴ ρίζα.
—Δεῖξέ με τὰ ἔνιὰ πηγάδια,
θὰ σὲ κάτσω στὰ λανάρια.

1) Ἰκτίς, τὸ κουνάβι.

1

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα.
'Αψηλή γυναῖκα μὴ πάρεις
δεντρί ξερριζωμένο,
τὸ δεντρί ξερριζωμένο
πάντα εἶναι μαραμένο.

3

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα,
μαύρη γυναῖκα μὴ πάρεις
σουπιὰ τηγανισμένη,
ἡ σουπιὰ τηγανισμένη
πάντα εἶναι μαυρισμένη.

2

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα,
κοντὴ γυναῖκα μὴ πάρεις,
βουτοῖ τοῦ ταβερνιάρη,
τὸ βουτοῖ τοῦ ταβερνιάρη
μεθυσμένους κουμαντάρει.

4

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα,
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα,
ἄσπρη γυναῖκα μὴ πάρεις,
σακκὶ ἀλευρωμένο,
τὸ σακκὶ τ' ἀλευρισμένο
πάντα εἶναι σκονισμένο.

5

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα,
μελαγχροινὴ καὶ νόστιμη
νᾶχει καὶ μαῦρα μάτια
κι' ἂν γεράσει κι' ἂν χαλάσει
πάλαι μαῦρα μάτια θᾶχει.

384

Συρτός.

Φανάρι.

1

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα.
'Αψηλή γυναῖκα μὴ πάρεις
δεντρί ξερριζωμένο,
τὸ δεντρί ξερριζωμένο
πάντα εἶναι μαραμένο.

3

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα,
μαύρη γυναῖκα μὴ πάρεις
σουπιὰ τηγανισμένη,
ἡ σουπιὰ τηγανισμένη
πάντα εἶναι μαυρισμένη.

2

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα,
κοντὴ γυναῖκα μὴ πάρεις,
βουτοῖ τοῦ ταβερνιάρη,
τὸ βουτοῖ τοῦ ταβερνιάρη
μεθυσμένους κουμαντάρει.

Σά θέλεις γιά νά παντρευτῆς
γυναῖκα γιά νά πάρης
ἔλα, ρώτηξε καί μένα,
νά σέ πῶ ποιά 'ναι γιά σένα,
ἄσπρη γυναῖκα μὴ πάρεις,
σακκὶ ἀλευρωμένο,
τὸ σακκὶ τ' ἀλευρισμένο
πάντα εἶναι σκονισμένο.

(ἀναστροφή)

(Φανέρι
σιτίκι)

Σὰ θέλεις γιὰ νὰ παντρευτῆς
γυναῖκα γιὰ νὰ πάρης
ἔλα, ρώτηξε καὶ μένα
νὰ σὲ πῶ ποιά 'ναι γιὰ σένα,
μελαγχροινὴ καὶ νόστιμη
νᾶχει καὶ μαῦρα μάτια
κι' ἂν γεράσει κι' ἂν χαλάσει
πάλε μαῦρα μάτια θᾶχει.

389

Φανέρι.

ν. 223-4

«'Αμπέλι μου, ξεράμπελο,
θέλω νὰ σὲ πουλήσω.»

—Μὴ μὲ πουλεῖς ἀφέντη μου
καὶ θὰ σὲ ξεχρεώσω.

5 Βάλε νιοὶ νὰ μὲ δουλέψουνε
καὶ γέροι νὰ μὲ κλαδέψουνε,
βάλε μεσόκοπες γρηές,
νὰ μὲ φυλλολογήσουνε,
βάλε κορίτσια πάρθεννα
10 νὰ μὲ κορφολογήσουνε.

ν. 224

393

Φανέρι.

393

Φανέρι.

Μάη μῆνα μὴ φυτέψεις,
Μάη μὴ στεφανωθεῖς,
πρώτη μέρα μὴ δουλέψεις
Σάββατο μὴ στολισθεῖς.

Μάη μῆνα μὴ φυτέψεις,
Μάη μὴ στεφανωθεῖς,
πρώτη μέρα μὴ δουλέψεις
Σάββατο μὴ στολισθεῖς.

ΓΝΩΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

383

Ἡ νιότη.

Σηλυβριά.

Χρυσό μου καναρίνι
ξύπν' ἀπὸ τὴν κλίνην,
ξύπνα καὶ μὴ κοιμᾶσαι.
Σηκώνομαι ὁ καὶ μένος
5 σὺν παραπονειμένος.

- Δώδεκα ἀδέλφια ἤμασταν καὶ δώδεκα ξαδέλφια,
ὁ βασιλιάς μᾶς μῆνυσε στὸν πόλεμο νὰ πᾶμε.
Σαράντα μέρες πῆγαιναν καὶ ἄλλες σαράντα γύρσαν.
νερὸ δὲν βρήκανε νὰ πιοῦν, βρήκαν ἕνα πηγάδι.
5 σαράντα πῆχες πλάτωμα κι' ἄλλες σαράντα βάθος,
σταθῆκαν καὶ ρωτήσανε :
«Ποιὸς εἶναι ἄξιος καὶ λήγορος νερὸ νὰ μπῇ νὰ βγάλῃ.»
Ἀπήντησε ὁ Κωνσταντῆς τὸ πιὸ μικρὸ ἀδελφί.
«Ἐγὼ εἶμαι ἄξιος καὶ λήγορος νερὸ νὰ μπῶ νὰ βγάλω.
10 Κατέβηκε ὡς τὸ μισὸ πολὺ πικρά φωνάζει,
— Βγάλτε τὰ σάλια ἀπ' τὶς λαιμοί, ζουνάρια ἀπὸ τὶς μέσες,
ἐδῶ εἶναι τὰ φίδια ντυλιχτὰ καὶ ἔχιδνες πλεγμένες.»
— Ἐκεῖ ποὺ μπήκες Κωνσταντή, δὲν εἶναι γιὰ νὰ ἔβγῃς.
— Παιδιά, κι' ἂν πᾶτε στὸ χωριό, στὸ δόλιο τὸ βιλαέτι,
τουφέκια νὰ μὴν ρίξετε, τραγούδια νὰ μὴν πῆτε,
κι' ἂν σᾶς ρωτήσ' ἡ μάνα μου καὶ ἡ δόλια ἀδελφή μου,
μὴν πῆτε πὼς ἐπνίχτηκα, νὰ πῆτε πὼς παντρεῖκα,
Πῆρα τὴν πλάκα πεθερὰ τὴν μαύρη γῆς γυναικα
καὶ τὰ σκουλήκια τράχωμα νὰ τρώνε τὸ κορμί μου.

ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ

Τῆς Ἀρετῆς καὶ τοῦ βασιλόπουλο.

- Ἐννιά ἀδέρφια ἦτανε κ' ἡ Ἀρετὴ μονάχη
ἐπῆγαν καὶ τὴν ἔκαμαν σπῆλαιο στὴν ἐρημιὰ
μάτι νὰ μὴ τὴν δῇ.
Περνάει τὸ βασιλόπουλο ἐκεῖ ποὺ κυνηγοῦσε,
5 τὸ φῶς τοῦ ἑθαμβώθηκε ἀπὸ τὴν ὁμορφιά της
καὶ πῆγε στὸν πατέρα τοῦ δάκρυα φορτωμένο.
«Γιατί Ιέ μ', στὴ συλλογὴ καὶ στὴν πολὺ τὴν πίκρα ;»
— Τὴν Ἀρετὴ ἀπάντησα.
— Σῶπα Ιέ μ', μὴ τὸ πολὺ λές, καὶ μὴ τὸ πολὺ πικραίνεις,
10 ἄς στείλουμε ἕνα προξενητὴ νὰ τὴν ἐπροξενεύσῃ.
Ἄχ' κ' ἡ Ἀρετὴ μὲ τ' ἀδέλφια της εἶχαν μεγάλο ὄρκο,
νὰ μὴ μπῇ στὴν παντρειά.
Πῆγαν τὴν προξένευσαν καὶ ἔδοκε τὴν δοῦλα,
κ' ἔκοψε τὸ βασιλόπουλο τὰ μαλλάκια της μὲ τὸν μαλλοκόπτη

Φανή
(μοχλ)

- 15 έκοψε τὸ δαχτύλι της μὲ τὸ δαχτυλίδι,
έκοψε τὰ βυζάκια της μὲ τὸ ρωγοβύζι.
Τὴν μάννα καὶ πατέρα της ἔξεψε
νὰ κουβαλοῦνε μάρμαρα ἀπ' τὸ μαρμαροβοῦνι.
ἦλθε κ' ὥρα γιὰ νὰ πάγ' νὰ σφάξ' τοὺς ἀδελφούς της,
20 τὸ ἄκουσε ἡ Ἀρετὴ καὶ πάγει μοναχὴ της.
— Γιὰ πές με, βασιλόπουλο, σὰν τί σημάδια μ' ἔχεις ;
— Ἐχω τὰ μαλλάκια σου μὲ τὸν μαλλοκόπτη,
ἔχω τὸ δαχτύλι σου μὲ τὸ δαχτυλίδι
ἔχω καὶ τὰ βυζάκια σου μὲ τὸ ρωγοβύζι.
25— Γιὰ δές με βασιλόπουλο, δαχτύλι δὲν μὲ λείπει,
γιὰ δές καὶ τὰ βυζάκια μου, βυζιά δὲν μὲ ἐλείπουν,
γιὰ δές καὶ τὰ μαλλάκια μου, μαλλιά δὲν μὲ ἐλείπουν.
"Ἀχ, ἡ μάννα ποὺ μ' ἀνέθρεψε δὲν ξέρει τὰ βυζιά μου
κι' ὁ κύρης ποὺ μ' ἀνέθρεψε δὲν ξέρει τὰ μαλλιά μου
30 καὶ τὰ ἐννιά ἀδελφία μου δὲν ξέρουν τὰ δαχτυλά μου.
Ἐγὼ τὴν σκλάβα μ' ἔδωσα καὶ σὺ σκλάβος δικός μου.

415

Φανήρι.

Τῆς κουμπάρας πῶγινε νύφη.

σ 248

- Πουλάκι πῆγε κ' ἔκατσε στὸ κτένι τ' ἀργαλειοῦ της,
δὲν ἐκελάδει σὰν πουλί, οὔτε σὰν χελιδόνι
μόνο κελάδει κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.
«Κρῖμά σ' τὸ φαίνεις λυγερή, κρῖμά σ' τὸ μασουρίζεις,
5 ὁ Κωνσταντῆς παντρεύεται κι' ἄλλη γυναῖκα πέρνει
καὶ σένα σὲ καλέσανε κουμπάρα γιὰ νὰ γίνης.»
Σὰν τ' ἄκουσε ἡ λυγερὴ πολὺ τῆς κακοφάνει,
κάθεται καὶ στολίζεται ἀπ' τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ,
βάζει τῆς Προύσας τὸ βλάντι, τῆς Βενετιάς τ' ἀτλάζι,
10 βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθη
καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάνει καμαροφρύδι
κι' ἀντὶς μπαμπάκι ρίξιμο θὰ ρίξ' μαργαριτάρι.
Πέρνει βαῖτσες ἀπ' ἐμπρός, βαῖτσες ἀπὸ πίσω,
βαῖτσες κι' ἀπ' τὰ δυὸ πλευρά νὰ μὴ παραστρατήση.
15 Πῆρε καὶ πάγει στὴν ἐκκλησιά καὶ λάμπει ἡ ἐκκλησία.
τὴν εἶδαν παπάδες σάστισαν καὶ διάκοι μαρμαρῶσαν
καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα ἔχασαν τὰ χαρτιά τους.
Γυρίζει ὁ γαμπρός καὶ λέγει:
«Παπά μ', δὲν εἶσαι Χριστιανός, δὲν εἶσαι βαφτισμένος;
20 παράγυρε τὴ νύφη μας κατὰ τὴν συντεκνοῦδα
νὰ γίν' ἡ νύφ' συντέκνισσα γιὰ νὰ μᾶς στεφανώση.

- Δώδεκα ἀδελφία ἤμασταν καὶ δώδεκα ξοδέλφια,
ὁ βασιλιάς μᾶς μῆνυσε στὸν πόλεμο νὰ πᾶμε.
Σαράντα μέρες πηγαινὶν καὶ ἄλλες σαράντα γύρσαν.
νερὸ δὲν βρήκανε νὰ πιοῦν, βρήκαν ἕνα πηγάδι.
- 5 σαράντα πηγες πλάτωμα κι' ἄλλες σαράντα βάθος,
σταθῆκαν καὶ ρωτήσανε :
«Ποιὸς εἶναι ἄξιος καὶ λήγορος νερὸ νὰ μπῇ νὰ βγάλῃ.»
Ἀπῆντησε ὁ Κωνσταντῆς τὸ πιὸ μικρὸ ἀδελφί.
«Ἐγὼ εἶμαι ἄξιος καὶ λήγορος νερὸ νὰ μπῶ νὰ βγάλω.
- 10 Κατέβηκε ὡς τὸ μισὸ πολὺ πικρὰ φωνάζει,
— Βγάλτε τὰ σάλια ἀπ' τὶς λαιμοί, ζορνάρια ἀπὸ τὶς μέσες,
ἐδῶ εἶναι τὰ φίδια ντυλιχτά καὶ ἔχιδνες πλεγμένες.»
— Ἐκεῖ ποὺ μπήκες Κωνσταντῆ, δὲν εἶναι γιὰ νὰ ἔβγῃς.
— Παιδιά, κι' ἂν πᾶτε στὸ χωριό, στὸ δόλιο τὸ βιλαέτι,
τουφέκια νὰ μὴν ρίξετε, τραγούδια νὰ μὴν πῆτε,
κι' ἂν σᾶς ρωτήσ' ἡ μάννα μου καὶ ἡ δόλια ἀδελφὴ μου,
μὴν πῆτε πὼς ἐπνίχτηκα, νὰ πῆτε πὼς παντρεῦκα.
Πῆρα τὴν πλάκα πεθερὰ τὴν μαύρη γῆς γυναῖκα
καὶ τὰ σκουλήκια τράχωμα νὰ τρῶνε τὸ κορμὶ μου.

Παρ-Λορέν

436

Φανάρι.

Ὁ κάλαμος καὶ τὸ κυπαρίσσι.

r. 267-8

- Κόρη χήρας παντρεύουνε σ' ἕνα μικρὸ καλύβι
καὶ μαγειρεύουν τὸν γαμπρὸ λαγούς μὲ τὰ περδίκια
μαγεύειναν καὶ τὴν νύφ' μαύρου φιδιοῦ κεφάλι.
δυὸ φοῦχτες βάνε ἄλας καὶ τρεῖς βάλνε πιπέρη
- 5 νὰ φάγ' ἡ νύφ' μας νὰ καὶ νερὸ νὰ μᾶς γυρεύῃ.
«Ὡχ κερά καὶ πεθερά, σταλιά λίγο νεράκι,
νὰ βρέξω τὴν καρδίτσα μου νὰ τρέξῃ τὸ φαρμάκι.»
— Ἐγὼ νύφη δὲν ἔκανα νερὸ νὰ τὴν ποτίζω.
— Σὺ πεθερὲ κι' ἀφέντη μου, σταλιά λίγο νεράκι,
10 νὰ βρέξω τὴν καρδίτσα μου νὰ τρέξῃ τὸ φαρμάκι.
Ἐγὼ νύφη δὲν ἔκανα νερὸ νὰ τὴν ποτίζω.
— Ἀχ, σὺ καλὲ καὶ ἄντρα μου, σταλιά λίγο νεράκι
νὰ βρέξω τὴν καρδίτσα μου νὰ τρέξῃ τὸ φαρμάκι.
Τὸν μαστραπάνε ἄρπαξε καὶ φαρφουρί κουμάρη
15 καὶ στὸν τσεσμέν ἐκόσιαξε!) νερὸ νὰ τὴν προφθάσῃ.
«Ὅσο νὰ πάγ' ὁ ἄντρας της, ἡ κόρη ξεψυχοῦσε,
εἶχε καὶ στὸ χεράκι χρυσὴ παρανυχίδα,
1) Λ. Τ. Ἐτρεξε. στ' ἀχεῖλιν του τὴν ἔσυρε καὶ βγήκεν ἡ ψυχὴν του.
Πήγανε καὶ τὶς ἔθαψαν μέσ' σ' ἕνα παληοκκλησί,
20 ἐκεῖνος ἔγιν' κάλαμος κ' ἡ κόρη κυπαρίσσι
χαμωλυγαίει ὁ κάλαμος φιλάει τὸ κυπαρίσσι. 321

Ε' Ἕλληνες, ἀνδρειωμένοι, Γίγαντες.

20. Τὸ μνημα τοῦ Ἑλλήνα.

Στὴς Πόλεις τὸ Μπογάζ, ἀπ' τὴν Ἀνατολὴς τὸ μέρος, κοδὰ στὸ
Μπέϊκος, ἀπὸν σ' ἕνα δεπὲ εἶν ἕνας τεκές μ' ἕνα δερβίς. Ἐχὶ κι' ἕνα
περβόλι καὶ μέσα γλέψ ἕνα μνημα στρωμένο μὲ πλάκες, ὅσα με τέσ-
σερα μέτρα μακρὸ. Εἶνε τὸ μνημα τοῦ Ἑλλήνα. Τέτοια μεγάλα μνη-
ματα μὲ κόκκαλα θεριοκαμένα, ἤθρανε καὶ δόας ἔσκαψαν στὴν Ἀγία
Γαλατῖαν γιὰ νὰ βροῦνε γράσια.

Καλλιόπης Χρ. (Σ. 1) 1939
Παρ-Λορέν
"Θεομ. 1939
r. 321

Εἰς τὴν ἀνατολὴν
ἐκ τῶν 1900

Φεβρουάριος 1939 (Φ. 1) ἀνατολὴν

Ε' Ἑλληνες, ἀνδρειωμένοι, Γίγαντες.

20. Τὸ μνῆμα τοῦ Ἑλλήνα.

Στς Πόλινς τὸ Μπογάζ, ἀπ' τς Ἀνατολῆς τὸ μέρος, κοδὰ στὸ Μπέϊκος, ἀπάν σ' ἓνα δεπὲ εἶν ἓνας τεκές μ' ἓνα δερβίς. Ἐχί κι' ἓνα περβόλι καὶ μέσα γλέψ ἓνα μνῆμα στρωμένο μὲ πλάκες, ἴσα με τέσσερα μέτρα μακρὺ. Εἶνε τὸ μνῆμα τοῦ Ἑλλήνα. Τέτοια μεγάλα μνήματα μὲ κόκκαλα θεριοι αμένα, ηῦρανε καὶ ᾠδας ἔσκαψαν στὴν Ἀγία Γαλατιανή γιὰ νὰ βροῦνε γρόσια.

(Φ. Ι.)

Φυλάκτι
Ιωαννίδης:
ἀπὸ Ἑλβανίας:
ὡς 60 ὡς 1900
Καλλιόπη
Χουρτζιδάκης:
Ἰστανβὺλ ΑΒ.
τ. ΙΑ' 1939
r.321

165. Τὸ στόμα πονάει καὶ ἔχ' κοκκινιά.

Βράζεις 1 ἄβγὸ σφικτά, πέρνεις τὸ ἀσπράδι, τὸ πιπιτίζεις μὲ ψιλο-
κουπανισμένο γκιότζτασι, τὸ βάζεις σ' ἓνα τοιγπανάκι καὶ τὸ στραγκεῖς
σ' ἓνα φλυτζάνι. Μ' αὐτὸ ἀλείφεις τὸ στόμα καὶ τὴ γλώσσα μ' ἓνα κα-
θαρὸ πανάκι κάθε μέρα καὶ γιατρεύεται.

Φανάρι

172. Γιὰ τὸ τσίμπημα τοῦ σαρανταπόδαρου.

"Όταν ὁ σαρανταπόδαρος τσίμπηγε ἓνα ἄνθρωπο κάμιναν μιὰ κού-
νια κ' ἔβαζαν ἀπάν' τὸν τσιμπημένο, φώναζαν καὶ 40 νομάτ', γυναῖκες,
ἄντροι, παιδιά, 40 ποδάρια εἶχε ὁ σαρανταπόδαρος, 40 νομάτ' τὸν κού-
ναγαν, καὶ καθένας ἔφτυνε στο πρᾶσινο πινακι που το εἶχαν κει στὸ
πλάγι. Πὸ κεῖνο τὸ φτύσιμο ἔβαζε κάνα δυὸ κόμποι μέσα στὸ νερὸ καὶ πό-
τιζε τὸν τσιμπημένο καὶ μὲ τὸ πεδέλειπο¹⁾ τὸν ἔπλυνε τὴν πληγὴ πού
τὸν τσίμπησε καὶ σὲ μιὰ βδομάδα γιάνισκε.

Φανάρι

1) Ὑπόλοιπο.

177. Γιὰ νὰ μὴ ματαβγῇ τὸ φίδι.

Πέρνεις ξίδι, πηλὸ καὶ μαῦρο χτένι καὶ πᾶς στὸ μέρος πού βγαίνει
τὸ φίδι ρίχνεις λίγο ξίδι στὸν πηλὸ καὶ στὸ μέρος πού ξεβγαίνει τὸ σταυ-
ρώσεις μὲ τὸ χτένι καὶ λές τρεῖς φορὲς:

"Ακου φίδι τοῦ φιδιοῦ
κα' ὁ τόπος ὅπου σ' ἔχει,
νὰ πάρης χτένι καὶ πηλὸ
νὰ πᾶς στὴν ἔρμη νὰ λουθῇς.
"Αρα λουθεῖς καὶ μὴ λουθεῖς,
νὰ σχισθῇ ἡ γῆς σαράντα ὀργιές
καὶ νὰ σὲ πάρη μέσα.

Καὶ τὸ φίδι δὲν ματαβγαίνει.

Φανάρι

182. Γιὰ τὸν φόβο.
Τοῦ μικροῦ περιστεριοῦ τὴν καρδιά καθὼς εἶναι ξεστή, μόλις τῶσφα-
ξαν τὴν τρῶνε γιὰ τὸν φόβο.

Φανάρι

182. Γιὰ τὸν φόβο.
Στάχτη τοῦ Ἑβραίου πού ἔκαψαν τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ ἀνελοῦνε
μὲ τὸ νερὸ καὶ τὴν πίνε γιὰ τὸ φόβο.

Φανάρι

182. Γιὰ τὸν φόβο.
Λίγη πλάση⁴⁾ τῆς Μεγάλης Πέφτης, λίγο μεργελὶ ἀπὸ τὸν ἀχτάρη
καὶ ἀρπάζιμὸ νερὸ, τὰ ξαστρούεις καὶ ἀκόμα νύχτα πρὶν ξημερώσει, πού
εἶναι ἀκόμα τοῦ φοβισμένου τὰ σπλάγχνα ἀνοιχτά, τὸν δίνεις αὐτὰ τὰ
τρία ἀνακατωμένα καὶ περνάει ὁ φόβος του.

-4) Ζυμάρι.

Φανάρι

ξ'

Στὰ μαριτσούδια στίβνε λεμόνι καὶ τὰ βάζνε στ' ἄστρι τὴ νύχτα,
τὸ πρωὶ εἶναι λωμένα καὶ τὰ πίν' ὅποιος ἔπαθε φόβο.

Φανάρι

182. Γιὰ τὸν φόβο.
Τὸν φοβισμένο κρεμοῦνε ἀπ' ἀνάπδδα, τὰ πόδια στὸ ταβάνι καὶ τὸ
κεφάλι στὸ πάτωμα, τὸν κουνοῦνε γιὰ νὰ γυρίσ' ἡ καρδιά τ' καὶ πάγει
στὸν τόπο καὶ λένε τρεῖς φορὲς:

Γυρίζουν τ' ἄστρα ἀπ' τὸν οὐρανὸ καὶ γίνονται γῆς,
γυρίζ' ἡ γῆς γίνεται οὐρανός.

Νὰ γυρίσ' ἡ καρδιά τοῦ . . . νὰ πάγη στὸν τόπο . . .

189. Γιὰ τὸ χυκιδό²⁾. (Φθίση)

α'

Κουπανίζνε φύλλα τῆς ροδοδάφνης μὲ τὸ σιδερογοῦδι, ρίχνε μέσα
λίγο νερὸ καὶ πίνε τὸ ζουμί.

Φανάρι

Ἔπειτα τὸν ξεκρεμοῦνε καὶ περνάει ὁ φόβος.

Φανάρι

Τὴ σιμάχη τῆς φωτιάς τῆς Πρώτης Ἀνάστασης, ποὺ ἀναφταν ἔξω

68

Ἑλπινίκης Σταμούλη Σαραντῆ

175. Γιὰ νὰ μὴ σὲ τσιμπήσῃ τὸ φίδι.

“Οποιοὶ δούλευαν ἔξω στὰ χωράφια καὶ φοβούντανε τὰ φίδια, νὰ μὴ τοὺς τσιμπήσῃ ἀλειφαν θεριακὴ στὰ χεῖρά καὶ στὰ πόδια κι’ ἂν ἡ μιάνα

ὅπου κήσαν καὶ ἐφαγὰν καὶ ὁ οὐρὸς οὐκ ἐπῆγε καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν εἶπε: Σὺ ὅφῃ γιατίι δὲν ἦλθες;

— Ἐγὼ ἔφαγα.

— Τί ἔφαγες;

— Τσίμψα νιὸ καὶ πέθανε.

— Ἀχ καταραμένε, καὶ δὲν ἤξεραν νὰ βάλνε ἄλλας καὶ στουπὶ καὶ φουντοκόφυλλα μὲ τὸ γάλα νὰ σοῦ συντρίψουν τὴν κεφαλὴ, νὰ γιάνε τὴν πληγὴ;

Τὸ λένε τρεῖς φορές, βάζνε πάνω στὴν πληγὴ ἄλλας καὶ στουπὶ καὶ φουντοκόφυλλα βρασμένα μὲ γάλα καὶ γιатρεύεται.

Σκοπὸ

1) Ὑπόλοιπο.

180. Διὰ φαγούρα ὅπου ἔχουν ἐμπρός.

ἔπειτα νὰ τὰ κουπανίσῃς νὰ γίνουν ὥσάν καφές, νὰ τὰ βάλῃς νὰ βράσουν μὲ ροδόστομο καὶ νὰ τὸ ἀλείφῃς, παύει ἡ φαγούρα.

181 Διὰ φαρμακωμένους.

Πῶς γιάτρεναν στὴ Θεράκη

71

ἄστρο καὶ τὸ πρωὶ θὰ δόσνε νὰ πιῇ ἐκεῖνος ποὺ ἔχ’ τὸν φόβο.

Τσέρλευ

Κόφτνε τὴ νύχτα περιστέρα, βγάζνε τὴν καρδίτσα κ’ ἔτσι πῶς σπαρταράει τὴν γυροῦνε μέσα στὴ ζάχαρη καὶ τὴν δίνε στὸν φοβισμένο νὰ τὴν φάῃ τὴν ὥρα ποὺ κοιμᾶται ποὺ εἶναι ἡ καρδιά τ’ ἀνοιχτή. Οἱ σπιντικοὶ τρώνε τὴν περιστέρα.

Ἡράκλεια

ια'

Πέρνεῖς τρία χατζήδικα βόλια ἀπὸ τὸν Γιορδάνη ποταμὸ. Πέονεις